
ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. Β'. ΕΝ ΜΥΤΙΑΗΝΗ. 31 ΜΑΙΟΥ 1879.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὄτουον
μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν· πάντα
γὰρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Διάχ. 182. Ε.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΡΕΒΥΣ

Ἰούλιος Γρεβύς (Jules Grevy), ὁ νῦν πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, ἐγεννήθη τῇ 15 Αὐγούστου 1813 ἐν Mont-sous-Vaudray τοῦ νομοῦ Ἰόρα (Jura). Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν σειράν τῶν γυμνασιακῶν αὐτοῦ μαθημάτων ἐν τῷ Πολινιανῷ (Poligny), μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου ἐσπούδασε τὴν Νομικὴν, ἔλαβε μέρος εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἰουλιανὴν ἐπανάστασιν μάχας, ἀπέκτησε ταχέως ὄνομα μεταξὺ τῶν δικηγόρων καὶ τῷ 1848 ἐκλεχθεὶς μέλος τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως ἀπέκλινε πρὸς τὴν ἀριστερὰν αὐτῆς πτέρυγα. Ἡ εἰς τὸ σύνταγμα τῆς δημοκρατίας τρεπολογία αὐτοῦ, ἦτις

ᾠριζε τὰ περί ἐκλογῆς καὶ καθαιρέσεως τοῦ προέδρου διὰ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, ἀπερρίφθη τῇ 7 Ὀκτωβρίου 1848 διὰ ψήφων 643 ἀντὶ 158, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ γίνηται ἡ ἐκλογή αὐτοῦ διὰ γενικῆς ψηφοφορίας· πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ᾠφέλησε πολὺ Λουδοβίκον τὸν Ναπολέοντα εἰς τὸ νὰ ἀρῆται τὴν νίκην. Ὁ Γρεβὺς ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν μετρίαν δημοκρατίαν καὶ εἰς τὴν νομοθετικὴν συνέλευσιν καὶ ἀπεσύρθη τῆς πολιτικῆς μετὰ τὸ πραξικόπημα τῇ 2 Δεκεμβρίου. Τῷ 1868 ἔγεινε πρόεδρος (Bátonier) τοῦ ἐν Παρισίαις δικηγορικοῦ σώματος, καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει εἰς τὴν νέαν ἐκλογὴν διὰ τὸ νομοθετικὸν σῶμα ἐν τῷ νομῷ Ἰόρα ἐνίκησε μὲ μεγάλην πλειοψηφίαν τὸν ὑποψήφιον τῆς κυβερνήσεως. Πολὺ πλειοτέρας ψήφους ἔλαβε τῷ 1869 εἰς τὰς γενικὰς ἐκλογάς. Ἡ ἀντιπολίτευσις αὐτοῦ κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ὑπῆρξε σταθερά, ἀλλὰ μετρία καὶ εἰς τὰ πράγματα μᾶλλον ἀπευθυνομένη. Ἐξεφράσθη ἐνεργητικῶς κατὰ τῆς κωμωδίας τοῦ ψηφίσματος· τῷ δὲ 1870 ἐκηρύχθη κατὰ τῆς συστάσεως δικτατορίας καὶ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως νομίμων τύπων. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1871 ἐκλεχθεὶς δις εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν ἐκλήθη παρ' αὐτῆς εἰς τὴν σπουδαιοτάτην θέσιν τῆς προεδρίας καὶ τετράκις· κατ' Αὐγούστον 1871, κατὰ Μάρτιον 1872, κατὰ Ἰούνιον 1872, καὶ κατὰ Φεβρουάριον 1873. μὲ μεγάλην πλειοψηφίαν ἐξελέγη ἐκ νέου πρόεδρος. Ἀπέκλινε μὲν πρὸς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα· ἀλλ' ἀπέκτησε διὰ τῆς μετριότητος καὶ τοῦ ἀξιολόγου τρόπου του τσσαύτην ἐπιρροήν, ὥστε ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἐπίδοξος διάδοχος τοῦ Θιέρσου ἢ ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς δημοκρατίας. Ὅταν τῇ 4 Ἀπριλίου 1873 ἡ δεξιὰ πτέρυξ εἰς τινα ὑπ' αὐτοῦ γενομένην κλήσιν εἰς τὴν τάξιν, ἀφορῶσαν τὸν ἀντιπρόσωπον Γραμῶνα (Gramon), διεμαρτυρήθη κατ' αὐ-

τῆς, κατέθεσε τὴν ἀρχὴν καὶ δὲν ἐδέχθη τὴν ἐκ νέου ἐκλογὴν αὐτοῦ, διότι ἔγεινε μὲ ἀσήμαντον πλειοψηφίαν. Ἀντικατεστάθη λοιπὸν τῇ 4 Ἀπριλίου ὑπὸ τοῦ Βυφέ. Ἐκτοτε ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀριστερὰν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως πτέρυγα. Κατὰ τῶν βραδιουργιῶν τῶν μοναρχικῶν ἔγραψε « Le gouvernement nécessaire » (1873) καὶ ἐξεφράσθη κατὰ τῆς ἐπταετοῦς διαρκείας τῆς προεδρίας. Ὁ Γρεβὺς εἶνε εἷς ἐκ τῶν ὀλιγίστων Γάλλων πολιτικῶν, οἵτινες ἐλεύθεροι πάσης ματαιότητος δὲν ἀγαπῶσι κενὰς φράσεις· διὸ καὶ προσαγορεύουσιν αὐτὸν « Ἀριστείδην τῆς Γαλλίας ». Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ στρατάρχου Μαχμαῶνος ἐξελέγη τῇ 30 Ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τε τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῆς Γερουσίας καὶ ἔκτοτε διατελεῖ κυβερνῶν μετὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος καὶ συνέσεως τὸ πολιτικὸν τῆς Γαλλίας σκάφος.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Περὶ βελτιώτου συστήματος δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

(Συνέχεια σελ. 49).

Κ. Κυρίας δυνάμεις ἔχει ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ᾧ φίλε Δημόφιλε, τρεῖς, ὡς γνωρίζεις, τὸ γνωστικόν, συναισθητικόν καὶ ὀρεκτικόν· καὶ περὶ μὲν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πρώτου ἀσχολεῖται ἡ λεγομένη διανοητικὴ μόρφωσις, περὶ δὲ τὰ ἄλλα δύο κυρίως ἡ ἠθικὴ. Ἀμφότερα λοιπὸν ταῦτα, τὴν τε διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν

τοῦ παιδὸς σκοποῦν τὸ σχολεῖον, ἐνεργεῖ αὐτὰς διὰ τῶν διαφορῶν διδασκομένων μαθημάτων, ἅτινα οὐ μόνον τὰς γνωστικὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὀφείλουσιν ἅμα πάσας νὰ ἀναπτύσσωσι, τὸ ἀντιληπτικὸν δηλ. τὸ κριτικὸν τὴν φαντασίαν, τὴν μνήμην καὶ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ἰκανὴν ἠθοποιὸν δύναμιν ἀσκοῦντα ἐπὶ τῶν παιδίων, τὴν καρδίαν αὐτῶν νὰ διαπλάττωσι καὶ ἀγαθὰ νὰ καθιστῶσιν αὐτά.—Δ. Ἄλλ' ἄρα γε διὰ μόνων τῶν ἐν τῷ σχολείῳ διδαγμάτων μορφοῦται ὁ παῖς, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως, τοῦλάχιστον ἠθικῶς;—**Κ.** Μὲ προλαμβάνεις, ὦ Δημόφιλε. Πολὺ περισσότερον πολλῶν διδαγμάτων συντείνει εἰς τὴν ἠθικὴν μάλιστα μόρφωσιν τοῦ παιδὸς ἢ ὅλη ἐν τῇ σχολῇ τάξις, ἢ ἔν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἔβρυθος, σεμνοπρεπῆς καὶ ὠρισμένη διαγωγή τοῦ τε διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν. Ὡς πᾶσα πολιτεία ἔχει τοὺς νόμους αὐτῆς, οὕτω καὶ ἡ σχολή, ὡς πολιτεία ἐν μικρῷ, ὀφείλει νὰ ἔχη τοὺς ἑαυτῆς νόμους, εἰς οὓς τὰ δρῶντα πρόσωπα ὀφείλουσι νὰ ὑπακούωσι.—Δ. Καὶ τί λοιπὸν δύνασαι τώρα νὰ εἴπῃς περὶ τῆς ὄντως ἱεραρχικῆς καὶ στρατιωτικῆς τάξεως, τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῷ παλαιῷ συστήματι, καθ' ἣν αἱ σύγχρονοι ἐκεῖναι καὶ τακτικαὶ κινήσεις, τὰ ὠρισμένα καὶ ὁμοίομορφα προστάγματα, ἢ φωνή, ὁ κώδων, ἢ συρίστρα, αἱ χειρονομίαι, τὰ πάντα τείνουσιν εἰς ἀληθῶς στρατιωτικὴν σεμνότητα, πειθαρχίαν καὶ τάξιν, καὶ καθ' ἣν ἐν τῇ ποικίλῃ καὶ βαθμολογικῇ ἐκείνῃ σειρᾷ τῶν πρωτοσχολικῶν ἀξιωματῶν καὶ καθηκόντων συνηθίζει λίαν ἐνωρὶς ὁ παῖς εἰς τε τὸ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, καὶ εἰς τὸ καθ' ὠρισμένους κανόνας ἐργάζεσθαι.—**Κ.** Πολλὰ καὶ δεινὰ, ὦ βέλτιστε, καὶ πρῶτον τὸ ἐξῆς τοῦτο· διὰ νὰ τηρηθῇ ἀληθῶς ἡ τάξις ἐν τῷ εἰς πολλὰς κλάσεις, θρανία καὶ ἡμικύκλια κατατετμημένῳ ἐκείνῳ σχολείῳ, εἶνε ἀνάγκη πολλῶν

προσώπων καὶ πραγμάτων, ἐφ' ᾧ τὸ παλαιὸν σύστημα ἐξεῦρε καὶ ὠνόμασε τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο σμῆνος τῶν πρωτοσχόλων· α'. τῶν γενικῶν καὶ τῶν βοηθῶν τούτων, τῶν κοσμητόρων· β'. τῶν μερικῶν, ἤτοι τῶν ὑπαγορευτῶν καὶ ἐρμηνευτῶν καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν τούτων ἢ βοηθῶν· ἔπειτα τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην σειρὰν τῶν δι-αταγμάτων, εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν ὁποίων ὁ μακαρίτης Κοκκῶνης ἐχρειάσθη 15 ἔλας σελίδας (ἴδε Ὁδ. Κοκκ. τμ. 3ον κεφ. 11ον), καὶ τὰ ὁποῖα πολλάκις ἐξουδετεροῦσιν ἄλληλα, ὡς συμβαίνει πάντοτε μὲν ἐν τῇ γραφῇ, πλειστάκις δὲ κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἡμικύκλις ἀνάγνωσιν· διότι, ἐνῶ μὲν γράφουσιν οἱ μαθηταὶ θρανίου τινός, προσβάλλει τὸ οὖς αὐτῶν ἄλλου θρανίου ὑπαγόρευσις, τὴν δὲ ἐν τοῖς ἡμικύκλις ἐργασίαν διαταράττει οὐχὶ σπανίως ἢ φωνασκία καὶ ἀταξία τοῦ πλησίον ἡμικύκλιου.—Δ. Ἄλλὰ λησμονεῖς, ὦ Καλλιμάχε, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἢ καθ' ὑπαγόρευσιν γραφῇ κατηργήθη;—**Κ.** Οὐδόλως λησμονῶ· καλῶς γνωρίζω, ὅτι κατηργήθη μὲν εἰς τινὰ σχολεῖα, μάλιστα παρ' ἡμῖν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, διατηρεῖται δὲ ἀκόμη εἰς τὰ πλεῖστα, οἱ δὲ ἐν χρήσει Ὁδηγοὶ οὐδὲν περὶ τούτου λέγουσι. Τώρα ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰς τακτικὰς σου αὐτὰς καὶ στρατιωτικὰς κινήσεις, ἀνελογίσθης ποτέ, πόσος πολῦτιμος χρόνος δαπανᾶται μάτην ἐν αὐταῖς, καὶ πόσας καὶ ὁποῖας γνώσεις ἠδύναντο ν' ἀποκτήσωσι οἱ μαθηταὶ συνδιδασκτικῶς ἐν αὐτῷ διδασκόμενοι; Ἡ τάξις φεῖδεται χρόνου καὶ πόνου κατὰ σοφόν τινα Γερμανόν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ τάξις σπαταλᾷ χρόνον, καὶ μόχθον ἐμβάλλει εἰς τὰ παιδία. Δ. Ἄλλὰ, μοὶ φαίνεται, δὲν εἶναι τοῦτο ματαῖα ἀπώλεια χρόνου, φίλε Καλλιμάχε. Ὁ παῖς ἐν ταῖς κανονικαῖς καὶ ρυθμικαῖς ἐκείναις κινήσεσιν ἐθίζεται νὰ ἦναι τακτικὸς καὶ ἀκριβὴς ἐν τε ταῖς σκέψεσιν καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ ἔργοις, ὑπέικων δὲ πρὸς τούτοις συ-

νεχῶς εἰς τὰ προστάγματα ἐκεῖνα καὶ μετὰ πολλῶν συνετελεῶν αὐτὰ γίνεται εὐπειθῆς καὶ ταπεινόφρων, ἐν ᾧ αἱ καθαρῶς σωματικαὶ ἀσκήσεις, ἀφ' ὧν λείπει ἡ κανονικὴ καὶ ρυθμικὴ κίνησις, ἱκανῶν στοιχείων στερεοῦνται εἰς ἀνάπτυξιν τῶν εἰρημένων ἀρετῶν.—**Κ.** Παραδέχομαι, ὅτι ὁ ρυθμὸς εἶνε μὲν ἀγαπητὸς εἰς τοὺς παῖδας, συντελεῖ δὲ ἱκανῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἀρετῶν τινῶν, ὡς εἶπες· ἀλλ' ἄρα γε πολὺ κάλλιον ἀποτέλεσμα πρὸς τοῦτο δὲν φέρει ὁ ἐν τῇ Μουσικῇ ρυθμὸς, ὅτε συνοδεύει αὐτὸν πρῶτον μὲν ὁ ἦχος, ἡ ἢ φωνὴ ἢ ζωποιοῦσα αὐτὸν καὶ διεγείρουσα τὰ λαμπρὰ συναισθήματα τὰ ἐκ' τῆς Μουσικῆς προερχόμενα, καὶ δεύτερον ὁ λόγος, ὅστις ἰσχυροποιεῖ καὶ ἐπιβάλλει εἰς τὰς καρδίας τὰ συναισθήματα ταῦτα. Ἄλλ' ἀπεναντίας οἱ μὲν διευθύνοντες τὴν τάξιν καὶ τὴν κατ' αὐτὴν ἐργασίαν ἐν τῇ σχολῇ εἶνε αὐτὸ τοῦτο παῖδες, οὐδεμίαν μὲν τῶν ἀρετῶν ἐκείνων ἔχοντες, οὐδὲ δυνάμενοι περὶ αὐτῶν νὰ εἰπώσι τι καὶ νὰ τὰς ἐπιβάλωσιν εἰς ἄλλους, ἐκτελεῦντες δὲ ταῦτα πάντα ὄχι ἐν ἐπιγνώσει καὶ συνειδήσει, καὶ ἐπομένως ἀνευ σεμνότητός τινος ἢ ἀξιώματος, ἐξ ὧν πηγάζει τὸ πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τάξιν σέβας τῶν μαθητῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ λίαν δουλεπρεπῶς καὶ ἀνελευθέρως δίκην προβάτων ἀκολουθοῦντες τὴν τάξιν ἐκείνην, εὐθὺς ὡς ἐξέλθωσι τοῦ σχολείου, λησμονοῦσι τὰ πάντα ἐκ τῆς πολυμηχάνου ἐκείνης ρυθμικῆς καὶ τακτικῆς σου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὑπὸ ὠρισμένους κανόνας καὶ ὁδηγίας ἐργασίαν τῶν πρωτοσχόλων, πιστεύεις ποτέ, ὅτι τὰ παιδία ταῦτα εἶνε ἱκανὰ καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἐν ἀκριβεῖ ἐπιγνώσει νὰ πράττωσι, καὶ τὰ ἄλλα διδακτικὰ παραγγέλματα νὰ τηρῶσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ; Ἐκ τῶν παραγγελλμάτων τούτων σοὶ ἀναφέρω τινὰ διὰ νὰ πεισθῆς, ὦ Δημόφιλε, ὅτι πολὺ δυσκολώτερον πολλῶν ἔργων εἶνε τὸ διδάσκειν. Ὀφείλει π. χ. ὁ διδά-

σκαλος σπανίως μεταβάλλων τὴν θέσιν τοῦ νὰ ἦνε μᾶλλον σιωπηλός. » Σιωπὴν ἐπιβάλλει μόνον ἡ σιωπὴ « λέγει παιδαγωγικόν τι ἀξίωμα· ἀλλ' οἱ πρωτόσχολοὶ σου αἰωνίως μεταβάλλοντες θέσιν αἰωνίως λαλοῦσιν. Ὀφείλει ἐπίσης ὁ διδάσκων μῆτε πολὺ δυνατὰ νὰ ὁμιλῆ, διότι ἐκεῖ οἱ μαθηταὶ γίνονται ἄτακτοι καὶ θορυβώδεις, μῆτε πολὺ σιγὰ, διότι δὲν ἐννοεῖται. Τώρα τίς ἐκ τῶν πρωτοσχόλων σου ἐτήρησέ ποτε τὸ ἀκριβὲς καὶ δίκαιον μέτρον; Ἄλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, εἰς τὰς κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ὑπάρχουσι τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι νόμοι, εἰς τὸ προτείνειν τὴν ἐρώτησιν, τὸ ἀποκρίνεσθαι, τὸ διορθοῦν τὴν ἐσφαλμένην ἀπόκρισιν κ. τ. λ., ὥστε μὰ τὴν ἀλήθειαν ἀμφιβάλλω, ἂν δέκα ὑπάρχουσι κατ' ὅλον τὸ ἔθνος δημοδιδάσκαλοι κατὰ τοὺς παιδαγωγικοὺς τούτους νόμους ἐκτελοῦντες τὸ ἔργον των, πολλῶν δὲ μᾶλλον εἰς καὶ μόνος πρωτόσχιλος. Δύνανται οἱ πρωτόσχολοὶ σου μετ' ἡθους καὶ ἀξιώματος ἀπαγγέλλοντες τὰ διδάγματα ἐπὶ τοῦ ἡθους τῶν παιδῶν νὰ ἐπηρεάσωσι; Δύνανται νὰ τηρήσωσι τὴν ἀπαιτούμενην εὐπρέπειαν καὶ σεμνότητά καθ' ὅλην τὴν ἐν τῇ σχολῇ ἀναστροφὴν αὐτῶν, ὥστε νὰ θεωρῶνται ὑπέροχοι τῶν ἄλλων, ὅπερ ἀνάγκη νὰ προσυπάρχη εἰς τὸν διδάσκοντα;—**Δ.** Δὲν ἀρνοῦμαι μὲν ταῦτα παντελῶς, ὦ Καλλιμάχε, ἀλλὰ καὶ δυσκολεύομαι νὰ παραδεχθῶ, ὅτι τὰ παιδία ταῦτα, ἅτινα ἄλλως εἶνε οἱ ἐκλεκτότεροι μαθηταὶ κατὰ τε τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς (1) ὑπὸ τε τοῦ διδασκάλου συνεχῶς καθοδηγούμενα καὶ διὰ τῆς καθ' ἐκάστην τριβῆς, δὲν δύνανται νὰ καταστῶσιν ἱκανὰ εἰς τὸ ἔργον των.—**Κ.** Ἀπάτη εὐ σμικρῶ, ἀγχαπητὲ Δημόφιλε. Ναὶ μὲν ἐπιβάλλει ὁ Ὀδηγὸς εἰς τὸν διδάσκοντα τὴν προπαρασκευὴν καὶ πρεγύμνασιν τῶν μι-

(1) Ὀδ. Κοκκ. Τομ. Α'. κεφαλ. 6'.

κρῶν ἐκείνων συνδιδασκάλων του (1), ἀλλ' εἰπέ μοι τί πρῶτον θὰ πράξῃ ὁ διδασκαλός; τὰς συνδιδασκτικὰς του τάξεις, τὰς ἀποβροφώσας ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτοῦ, θὰ διδάσκη, τοὺς πρωτοσχόλους θὰ προγυμνάξῃ, τὴν γενικὴν τάξιν θὰ ἐπιβλέπῃ, εἰς ἣν μάλιστα ἀνάγονται αἱ συχνόταται τιμωρίαι καὶ ἐπιπλήξεις, ἡ τὸν ὅλον μηχανισμόν θὰ συγκρατῇ; Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν τριβὴν τῶν μαθητῶν, ἂν μεταξὺ ἑκατὸν παιδιῶν εὐρίσκη τις πάντοτε εἴκοσιν, (2) ὡς ἀπαιτεῖ ὁ Ὁδηγός, ἱκανὰ νὰ ποδηγετήσῃ τὰ ἄλλα εἰς τε τὴν τάξιν καὶ τὰ γράμματα, θὰ ἦναι βεβαίως θαῦμα· ἀλλὰ καὶ ἂν εὐρεθῶσι, τὰ παιδιά ταῦτα, μόλις διδαχθῶσι τὴν μηχανικὴν ἐκείνην ἐργασίαν, μεταβαίνουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον κατ' ἐπίμονον αἴτησιν τῶν γονέων, σφόδρα διαμαχομένην πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Ὁδηγοῦ.— Δ. Ἄληθῶς πείθομαι, ὅτι ἡ μὲν τῶν γονέων ἀπαίτησις εἶνε δικαία καὶ φιλόφρων, ἀδικος δὲ ἡ τοῦ Ὁδηγοῦ. — Κ. Καὶ ὅμως καὶ ἄλλο τι ἀδικον συμβαίνει ἐνταῦθα, ὧ Δημόφιλε.— Δ. Τὸ ποῖον; — Κ. Τὰ παιδιά ταῦτα ὀκτάκις τοῦλάχιστον τοῦ μηνὸς δύο ὥρας δαπανῶντα καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τῶν ἄλλων, χάνουσι δεκαεξ ὥρας διδασκαλίας κατὰ μῆνα. Τί δὲ θὰ εἴπῃς περὶ τοῦ γενικοῦ πρωτοσχόλου, ὅστις δαπανᾷ ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν του; περὶ οὗ, ἂν κρίνῃ τις κατὰ τὸν Ὁδηγόν, τεσσαράκοντα ὄλας ἡμέρας θὰ ἴδῃς, ὅτι χάνει ὑπὲρ τῶν ἄλλων; — Δ. Σὲ συνελάβομεν ἐπ' αὐτοφώρῳ μὴ εἰδότα τὰ γινόμενα. Οἱ γενικοὶ πρωτόσχολοι πρὸ πολλοῦ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν ὑποδιδασκάλων ἢ βοηθῶν.— Κ. Ἀπάτη οὐ σμικρά· ἡ ἀντικατάστασις αὕτη ἐγένετο μὲν ἐν ταῖς πόλεσιν· πόσα ὅμως χωρία καὶ κῶμαι διατηροῦσιν ἐτι τὸν γενικὸν πρωτόσχολον! Ἐπειτα ἡ ἀντικατάστασις

(1) Ὁδ. Κοκκ. σελ. 45. (2) Ὁδ. Κοκκ. σελ. 38.

οὔτε τὸν μηχανισμόν οὔτε τὴν σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν ἦρε, οὔτε ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν παιδαρίων ἐκείνων, τῶν μερικῶν πρωτοσχόλων, τὴν διεξαγωγὴν τῆς πλείονος ἐργασίας ἐν τῷ σχολείῳ.— Δ. Πλὴν δὲν θὰ μὲ πείσης ποτέ, ὅτι τὰ ἐλαφρὰ ἐκεῖνα διδάγματα δὲν δύνανται ἐπὶ τέλος οἱ παῖδες νὰ διακατάσχωσι καὶ διδάξωσιν ἄλλους.— Κ. Ἄλλὰ θὰ σὲ πείσῃ τοῦλάχιστον ὁ μειλίχιος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ καλὸς καγαθὸς Ξενοφῶν λέγων (1). » Καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσίν, οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύουσι, καὶ ἀλαχοῦ.» Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην, μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ἔτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὀρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Ἀκούεις, ἀγαπητὲ Δημόφιλε, τοὺς πρεσβυτέρους ὀρίζει διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἐνῶ διὰ τοὺς ἐφήβους ὀρίζει τοὺς ἀνδρας, διότι μόνον οἱ πρεσβύτεροι δύνανται, σωφρονοῦντες αὐτοὶ καὶ πεῖραν πολλὴν κεκτημένοι, νὰ διδάξωσιν τὴν δύσκολον ἡλικίαν τῶν παιδῶν σωφροσύνην τε καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Οἱ ἄνθρωποι, φίλτατε, πιστεύουσι μᾶλλον εἰς τὰ ὄμματα παρά εἰς τὰ ὠτά των καὶ τὸ παράδειγμα, λέγει ὁ Σενέκκς, καθιστᾷ τὸν δρόμον βραχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον. Τώρα οἱ πρωτόσχολοι ὁποῖον παράδειγμα θὰ γίνωσιν εἰς τοὺς παῖδας, πρὸς οὓς εἶνε εἰς ἄμεσον καὶ ἐνδελεχῆ σχέσιν; Ἄν ἀληθεύῃ τὸ λόγιον, ὅτι τὸ σχολεῖον εἶνε ἡ φωτογραφία τοῦ διδασκάλου, ἐνταῦθα ἀληθέστατα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ σχολεῖον εἶνε ἡ φωτογραφία τῶν πρωτοσχόλων, τῶν ἀγραμμάτων καὶ πλειστάκις ἀνηθίκων ἐκείνων παιδαρίων. Δ. Νικᾷς, νικᾷς ὧ φίλτατον Καλλιμάχιον, καὶ πείθομαι ἤδη, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν

1) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. βιβ. 1 κεφ. 2.

τῷ σχολείῳ τάξιν καὶ σεμνότητα καὶ τὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐπίγνωσιν καὶ εὐπρέπειαν οἱ πρωτόσχοιοι εἶνε πᾶν ἄλλο ἢ τηρηταὶ αὐτῆς. Καιρὸς δὲ νομίζω νὰ ἔλθωμεν εἰς αὐτὰ τὰ μαθήματα, διὰ νὰ ἴδωμεν ποῖον ἐκ τῶν δύο συστημάτων παρέχει εἰς τὸν παῖδα τοῦ λαοῦ ταχύτερον καὶ τελειότερον τὰς πρώτας στοιχειώδεις γνώσεις ὧν ἀπόλυτον ἔχει ἀνάγκην ἐν τῇ κοινωνίᾳ.—Κ. Ὁχι ἀκόμη, ὦ Δημόφιλε· εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ τάξιν ἀνήκουσι καὶ αἱ ἀμοιβαὶ καὶ ποιναὶ τῶν μαθητῶν.—Δ. Τί τάχα ὑποβλέπεις εἰς ἀμφοτέρα ταῦτα;—Κ. Βλέπω πάνυ δικαίως, ὅτι πρὸς τήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ ἐπιμελείας ἐξεῦρον οἱ παιδαγωγοὶ ὑμῶν πολλὰς καὶ δρακοντεῖους ποινὰς καὶ πολλὰς καὶ ποικίλας ἀμοιβάς. Δεκαπέντε εἶδη βραβεύσεων καὶ ἀμοιβῶν καὶ δεκαεπτὰ εἶδη ποινῶν ἀναγράφει καὶ ἐξηγεῖ ὁ μακαρίτης Κοκκῶνης εἰς εἴκοσι τρεῖς σελίδας τοῦ Ὁδηγοῦ αὐτοῦ (1). Προβιβασμούς, γραμμᾶτια εὐχαριστήσεως, ἀνακηρύξεις, ἀναγραφὰς εἰς πίνακας τιμῆς, διορισμούς εἰς θέσεις καὶ τόσῃν ἄλλῃν ματκιοδοξίαν καὶ κενόνητα· ἀλλὰ τὰ γελοῖα ἐκεῖνα χαρτάρια, τὰ δίχην χαρτονομισμάτων τιθέμενα εἰς εὐρυτάτην κυκλοφορίαν ἐν τῷ κράτει ἐκείνῳ τοῦ σχολείου καὶ λαμβάνοντα τὴν αὐτὴν τύχην, ἣν καὶ τὸ χαρτονόμισμα εἰς πολλὰ οἰκονομικῶς κακῶς ἔχοντα κράτη.—Δ. Τὰ εὔσημα λέγεις;—Κ. Αὐτὰ ταῦτα, ὦ Δημόφιλε.—Δ. Καὶ ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐν τοῖς σχολείοις;—Κ. Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν βιβλίων τῶν δημοτικῶν σχολείων κατέχουσι πάντοτε ἐπίζηλον θέσιν;—Δ. Ἀληθῶς γελοῖον καὶ ἀηδὲς πρᾶγμα.—Κ. Μόνος ὁ ξηρὸς καὶ ἀφελὴς ἔπαινος ἐπιτρέπεται, φίλε Δημόφιλε, ὡς ἀμοιβὴ τοῦ μαθητοῦ κατὰ τὸ νέον σύστημα. Τί δὲ λέ-

(1) Ὁδ. Κοκκ. Τομ. Α'. κεφαλ. δ'.

γεις περὶ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ποινῶν, περὶ τῶν ἐξευτελιστικῶν ἐκείνων προπηλακισμῶν, τῆς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν στηλιτεύσεως· δὲν γνωρίζω δέ, ἂν ὑπάρχῃ εἰσέτι καὶ ὁ μαῦρος πίναξ τῆς ἀτιμώσεως. Ἀλλὰ τὸ ξύλον τὸ ἐπάρατον; ἀλλ' οἱ ἀνηλεεῖς ἐκεῖνοι ῥαβδισμοί; ὦ ἀγαθὲ Δημόφιλε, κακούργων μᾶλλον ἄγριον σωφρονιστήριον καθίσταται οὕτω τὸ σχολεῖον, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς τρυφερωτέρας ἡλικίας φαιδρὸν παιδευτήριον.—Δ. Ἀληθῶς ἐκέρδησας τέλος τὴν ψῆφόν μου ἐν τῷ ζητήματι τῆς τε ἐν τῇ σχολῇ τάξεως καὶ τῶν παρομαρτούντων· ἐπεθύμουν δὲ ἤδη νὰ ἀκούσω ὅποια τις ἀπεναντίας εἶνε αὕτη ἐν τῷ νέῳ συστήματι.—Κ. Περὶ τούτου, φίλτατε, ἄλλοτε δύνασαι νὰ ἀναγνώσῃς καὶ ἀκούσῃς πλείοτερα· ἐγὼ ἐνταῦθα γενικώτερα τινα ἀφοῦ σοὶ εἶπω, θὰ εἰσέλθω εἰς τὸ κύριον ζήτημα τὸ περὶ τῶν διαφόρων μαθημάτων, εἰς ὃ καὶ σὺ σπεύδεις. Κατὰ τὸ νέον σύστημα τὸ σχολεῖον δὲν εἶνε κατατετμημένον εἰς ὀκτὼ καὶ δέκα τάξεις· αἱ τάξεις εἶνε μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρες, αἵτινες δύνανται καὶ μὲ δύο διδασκάλους ἢ καὶ ἓνα ὑποδιδάσκαλον νὰ ἐργασθῶσι. Λείπουσιν τὰ ἡμικύκλια, τὰ μεγάλα θρανία, οἱ πρωτόσχοιοι, αἱ πολλαὶ ἄνω καὶ κάτω κινήσεις, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα προστάγματα ἀντικαθίστανται ἐν ἀνάγκῃ διὰ τοῦ ἀφελοῦς, ἐν, δύο· ἐν δύο, τρεῖς κ.τ.λ. Λείπουσιν αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἀμοιβαὶ καὶ ποιναί, τὰ πολλὰ καὶ δημομαρχικὰ κατὰστιχα, περὶ ὧν εἰς δεκατρεῖς σελίδας ὁμιλεῖ ὁ Κοκκῶνης, ὁ φοβερός αὐτὸς μηχανισμὸς ὁ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἕκτακτον ἐκείνην συγχυσιν καὶ ματαιότητα. Ἡ τάξις ἅπασα εἶνε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὰ βλέμματα τοῦ διδασκάλου. Διδάσκει οὗτος ἡρέμα, σιγανὰ καὶ ἄνευ διακοπῆς· τὰ παιδία ἵστανται ζωηρὰ μὲν καὶ εὐκίνητα κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλὰ προσεκτικὰ καὶ ἀκίνητα κατὰ τὸ σῶμα. Αἱ ψυχαὶ ὁ-

λων τῶν μαθητῶν κρέμανται ἀπὸ τὸ γλυκὺ καὶ σεμνὸν βλέμμα τοῦ διδασκάλου. Ἡ ἡσυχία καὶ ἡ τάξις συγκρατεῖται διὰ τῆς σιωπῆς καὶ τῆς λίαν μεθουδικῆς ἐργασίας, τυχὸν δὲ διαταραχθεῖσα ἐπαναφέρεται δι' ἐνὸς βλέμματος, ὅπερ δύναται πολλὰ νὰ ἐκφράσῃ, δι' ἐνὸς ἐλαφροῦ κτυπήματος ἐπὶ τῆς ἑδρας, δι' ἐλαφρᾶς ἐπιπλήξεως κ.τ.λ. Λείπει, τὸ ξύλον τὸ ἐπάρατον καὶ ὑπάρχει τὸ ἄσμα τὸ φαιδρύνον τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως, καὶ ἡ γυμναστική, ἡ καθιστῶσα χαρίεσσαν τὴν ἔξω τοῦ σχολείου διατριβὴν καὶ τσαυταὶ καὶ τσιαυταὶ μερικότητες, αἰτινες καθιστῶσιν ἐκπληκτικὴν τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τὸ παλαιόν. Ἄλλ' ἄς εἰσέλθωμεν πλέον εἰς τὸ περὶ τῶν διδασκομένων μαθημάτων, ὅπερ σὺ θεωρεῖς τὸ σπουδαιότερον τῶν ἀνωτέρω.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Περὶ σωματικῆς ἀγωγῆς.

(Συνέχεια ἰδ. σελ. 15)

Καὶ εἰς τὸν ὕπνον πρέπει νὰ ἐπικρατῇ ἡ τάξις αὐτῆ. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας βεβαίως μετὰ τὴν γέννησιν πρέπει ν' ἀφίνη τις τὸ πᾶν εἰς τὴν φύσιν, καὶ νὰ παρατηρῇ μόνον. Ἐὰν ὅμως παρατηρήσῃ πόσον κοιμᾶται τὸ παιδίον καὶ πότε ἐξυπνίζεται, ἄς κάμνη τὴν ἐμφάνισιν τῆς φυσικῆς ταύτης χρείας σταθερόν, ὅσον ἐνδέχεται, κανόνα, Αὕτη ἡ τάξις πρέπει νὰ μεταβάλληται μετὰ βραχείας περιόδους συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ παιδίου ἀνά-

πτυξιν. Καὶ δὲν πρέπει μὲν νὰ ταραττῇ τις τὸν ὕπνον αὐτοῦ, ἐνίοτε ὅμως πρέπει νὰ τὸ ἐξυπνίζῃ, ὅταν ὑπερβαίῃ τὰ τεθέντα ὄρια. Τοῦτο εἶνε σωτήριον καὶ εἰς τὸ παιδίον καὶ εἰς τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτό· διότι τοὺς ἀπαλλάττει ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν ἐν καιρῷ τῆς τραπέζης, ἢ τὴν νύκτα μένον ἄϋπνον.

Ἡ κίνησις καὶ καταβαυκάλησις (νανάρισμα) ἴσως εἶνε πάντῃ κεριττά· ἀλλ' ἡ πεῖρα πολλῶν αἰῶνων ἀπέδειξεν, ὅτι δὲν φέρουσι καὶ βλάβην τινά, ὅταν ἦνε μέτρια· Προτιμητέον ὅμως πάλιν τὸ κινεῖν ἐντὸς λίχνου (κούνιας) ἢ σκάφης παρὰ τὸ ἐν ταῖς ἀγκάλαις σείειν. Ὁ δὲ διὰ τοῦ τελευταίου δυνατὸς ἐρεθισμὸς ἀπεδείχθη ἐπίσης ἐπιβλαβής, ὡς καὶ ὁ διὰ τῶν πολλῶν φιλημάτων ἢ τοῦ γαργαλισμοῦ.

Τὰ ἐνδύματα τοῦ θηλαμινοῦ δὲν πρέπει οὔτε τόσο στενά οὔτε τόσο θερμά νὰ ἦνε, διὰ νὰ εἰμπορῇ νὰ φυλάσσηται ἡ ἀπαιτουμένη καθαριότης. Ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ τῶν ἐνδυμάτων, καθὼς καὶ τὸ νὰ ἐνδύωμεν αὐτὰ πολὺ ἐλαφρὰ, προξενεῖ καταψύξεις (κρυολογήματα). Τὸ δὲ σπαργάνωμα πρέπει νὰ συγχωρῆται μόνον διὰ νὰ δώσωμεν στερεότητά τινά εἰς τὸ σῶμα, δι' ἧς προλαμβάνεται ὁ κίνδυνος ὁ ἐκ τῆς ἐν τῷ φέρειν ἀπροσεξίας, καὶ διὰ νὰ περιορίσωμεν τὴν πολλὴν κίνησιν τοῦ νεογνοῦ, τῆς ὁποίας ὁ ἐρεθισμὸς δὲν εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς προτέραν αὐτοῦ ἡσυχίαν,

Τοῦτο ἰσχύει πρὸ πάντων περὶ τῆς περιφορᾶς. Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, τὴν ὁποίαν περιμένει τις ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἀντιλήψεων, προσκόπτει διὰ τῆς πρώτου ἀνησυχίας καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ, καὶ μάλιστα εἰς πόλεις, ὅπου ὁ διαβατικὸς θόρυβος καὶ ἡ τύρβη δὲν προσφέρει κανὲν ἀντικείμενον κατάλληλον διὰ τὰς πρώτας ἀντιλήψεις. Ὅθεν ἡ ἡσυχος παιδιὰ μὲ ἀπλούστατα πράγματα, ἐνῶ κείνται ἢ κάθηνται, καὶ ἔ-

πειτα, ἐνῶ ἴστανται τὰ παιδιά, ἐπιδρᾷ λυσιτελέστερον καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὸ σῶμα, παρὰ τὸ φέρειν καὶ ὀχεῖσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς, μεθ' ὧν συνδέεται ὁ ἐκ τῆς τῶν δούλων καὶ ἄλλων κακοηθείας κίνδυνος κτλ. Εἰς τὰς βλάβας τοῦ φέρειν πολὺ τὰ παιδιά ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀνήκει καὶ ἡ μονομερῆς ἀνάπτυξις τοῦ σώματος, ἥτις ἐνίοτε δύναται νὰ παρεκβῆ καὶ εἰς διαστροφήν. Τὸ φερόμενον παιδίον δὲν εἶνε ἐπίσης θερμὸν οὔτε ἐπίσης ἐλεύθερον ἢ ἐσφιγμένον· ἐπειδὴ ὀλίγαι τιθῆναι ἔχουσι δύναμιν καὶ νοῦν ἰκανόν, ὥστε νὰ μεταφέρωσι τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀγκάλην. Διὰ τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι κάλλιον νὰ κάθηται μὲν τὸ παιδίον εἰς ὄχημα, διὰ νὰ μεταβάλλῃ δι' αὐτοῦ μόνον τὸν ὄχι ὅμως καὶ νὰ δικταράπτηται καὶ κλονῆται κοινόμενον.

Ὅτι παραμεγάλῃ θερμότης καθὼς καὶ πρᾶγμα γὰρ ψυχρός δὲν συμβάλλει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος, τοῦτο ἔχει τὸ νεογνὸν κοινὸν μὲ ὅλην τὴν ὀργανικὴν φύσιν. Μετρίαν θερμοκρασίαν δωματίου, ἐλαττωτέραν ἢ θερμαίνουσαν ἐνδυμασίαν, μεγαλύτεραν θερμότητα, ἐνῶ κέεται καὶ κάθηται, μικροτέραν, ἐνῶ κινεῖται, ταῦτα ἀπαιτεῖ ἡ πεῖρα καὶ διὰ μέγα καὶ διὰ μικρὸν παιδίον. Προσέτι πρέπει νὰ φυλλάττωμεν τοὺς πόδας μᾶλλον ἀπὸ τὸ ψυχρός, τὴν κεφαλὴν μᾶλλον ἀπὸ τὴν ὑπερθερμασίαν. Βιχρέα λοιπὸν καλύματα, ἀλλὰ καὶ λεπτοῦφῃ πάλιν, εἶνε ἐπίσης ἐπιβλαβῆ. Πρὸς τούτοις πρέπει ν' ἀποφεύγῃ μὲν τις τὴν ἡλιοκάταν, ἀλλὰ ν' ἀπομακρύνῃ καὶ πᾶσαν ἀκτῖνα ἡλιακὴν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ παιδός, διὰ νὰ μὴ διαφραγῇ ἢ ἐπιδερμὶς αὐτοῦ, εἶνε ὀλεθρία ματαιότης. Ὡς ἐκ τούτου τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δὲν λαμβάνει τὴν ἀνήκουσαν ἐλαστικότητα· κωλύεται δὲ καὶ ἡ αὔξησις τῆς νόμης, ἔσταν τὸ παιδίον δὲν ἐξέρχεται εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα.

Τὸ νίπτειν καὶ λούειν ἦγε δεδοκιμασμένον μέσον πρὸς ἰσχυροποίησιν τοῦ δέρματος τοῦ παιδός. Πρέπει ὁ-

μως καὶ ἐνταῦθα ν' ἀποφεύγῃ τις τὰς ὑπερβολὰς τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. Ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος πρέπει βαθμηδὸν νὰ ἐλαττωταί. Διακοπὴ εἰς τοῦτο πρέπει νὰ γίνηται μόνον εἰς κατεπειγουσαν ἀνάγκην. Ὁ Οὐφελάνδος θεωρεῖ ὡς ὑποφερτὰ τὰ χλιαρὰ λουτρὰ 24—25 βαθμ. τοῦ Ῥεωμύρου. Ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος εἰμπαρῇ νὰ γίνη διὰ τοῦ ἡλίου, εἶνε προτιμητέα. Δὲν θεωρεῖται δὲ ὡς ὠφέλιμον τὸ θερμὸν ὕδωρ, διότι τοῦτο ἀπεβάλλει τὰ τονικὰ συστατικά αὐτοῦ μέρη. Ποτάμιον ἢ ὑέτιον ὕδωρ συγκερασμένον μὲ θερμὸν μέχρι τοῦ ἀνήκοντος βαθμοῦ εἶνε χρησιμώτερον.

Τὸ παιδίον μανθάνει κατὰ μικρὸν νὰ μεταχειρίζεται τὰ μέλη του κατὰ τὰς διακελεύσεις τῆς βουλήσεως, ἡ δὲ ἀγωγή πρέπει νὰ συντρέξῃ εἰς τὸ νὰ γίνη τοῦτο ταχύτερον, ἀσφαλέστερον καὶ τελειότερον. Αἱ πρῶται δεξιότητες τῆς ἀπαλῆς ἡλικίας εἶνε τὸ ἄπτεσθαι, κάθησθαι, ἔρπειν, περιπατεῖν καὶ λαλεῖν. Τὸ ἄπτεσθαι διευκολύνεται διὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν χειρῶν, καὶ διὰ παρασκευῆς καταλλήλου ὑλικοῦ, ἀπομακρύνσεως δὲ τοῦ βλαπτικοῦ. Διὰ τῆς ἀφῆς ἀναπληροῦνται καὶ διορθοῦνται αἱ ἀντιλήψεις τῆς ὁράσεως, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε οὐσιῶδες πρὸς τελειοποίησιν τῶν ἐννοιῶν νὰ δίδηται ἀφορμὴ πρὸς ἀφήν. Ἀλλὰ ἀντὶ ἀκαταλλήλων τεχνικῶν ἀθυρμάτων ἢ παιγνίων ἔπρεπε κατὰ μικρὸν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὰ παιδιά σκληρὰ καὶ ἀπαλά, θερμὰ καὶ ψυχρὰ, ὁμαλὰ καὶ ἀνώμαλα, στρογγύλα καὶ γωνιώδη, ὀξεῖα καὶ ἀμβλέα σώματα, διὰ νὰ πιάνωσιν αὐτὰ, ἀλλ' ὄχι πολλὰ διὰ μιᾶς. Πρέπει προσέτι νὰ κωλύωνται αἱ ἀσχημοσύναι, εἰς ἃς πίπτουσι τὰ παιδιά, νὰ φέρωσι δηλ. ἔλα εἰς τὸ στόμα, ἢ νὰ ζητῶσι νὰ πιᾶσιν, καὶ ὅσα δὲν πρέπει, ἀπομακρυνόμενων ἡσυχῶς τῶν χειρῶν ἀπὸ τὸ στόμα, ἢ καλυπτομένων, μάλιστα ἐνῶ τρώγουσι, μὲ χειρόμακτρον τι. Ὅταν δὲ ἡ ὀδοντοφυΐα φέρῃ ἐρεθισμὸν εἰς τὸ στόμα, πρέπει τὸ παιδίον νὰ διακρίνῃ τίνα τῶν πραγμάτων πρέ-

πει νὰ φέρη εἰς αὐτὸ καὶ τίνα ὄχι. Τὸ αὐτὸ ἄς γίνε-
ται καὶ ὡς πρὸς τὸ ἄπτεσθαι βλαβερῶν, εὐαρέστων, ἢ
ἀνεφίκτων ἀντικειμένων. Τὸ παιδίον πρέπει νὰ συνηθίσῃ
νὰ βλέπη τι, χωρὶς νὰ πιάνη αὐτό. Ἄς καταβάλλεται
δὲ προσοχή, ὥστε ἐξ ἀνεπιτηδείου ψηλαφήσεως νὰ προ-
έλθῃ ἐπιτηδεία διαχείρησις. Καὶ τὸ νὰ ῥίπτωσι δὲ ἢ κα-
ταστρέφωσι καὶ διαφθείρωσι παιδαριωδῶς πρέπει νὰ
μὴ ἀνέχεται τις παντάπασι.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ.

(Συνέχεια τοῦ σελ. 9)

Ὡς ἡ χώρα, οὕτω καὶ ὁ βίος τῶν Ἑλλήνων πα-
ρουσιάζει τὰς μεγίστας ἀντιθέσεις. Ὁ θαλάσιος βίος
ἦτο πλούσιος εἰς μεταβολὰς καὶ ποικίλα συμβεβηκότα
καὶ ἤρκει ἐπομένως μόνος νὰ προσφέρῃ ὕλην καὶ εἰς
τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς καὶ εἰς τοὺς
ρήτορας. Ὅπισθεν ὁμως τοῦ ἀγρίου τούτου καὶ ταρα-
χώδους βίου ἔκειντο αἱ μικραὶ θελκτικαὶ καὶ εἰρηνι-
καὶ κατοικίαι εἰς τὰς κρύπτας τῶν νήσων, αἱ ἐστίαί
τῶν οἰκῶν εἰς τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων, οἱ καρποφό-
ροι ἀγροὶ κατὰ μῆκος τῶν διαυγῶν ὑδάτων τῶν ποτα-
μῶν καὶ ὁ εἰδύλλιος ποιμενικὸς βίος ἐπὶ τῆς Ἰδης, τοῦ
Πηλίου, τοῦ Κιθαιρώνος, καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀρ-
καδίας.

Δικαίῳ τῷ λόγῳ ἔπρεπεν οἱ Ἕλληνας ἐν τοιαύταις

φυσικαῖς σχέσεσι καὶ ἀντιθέσεσι νὰ αἰσθάνωνται ἐαυτοὺς
ποιητικῶς ἐξηρηθισμένους. Ἡρπαζον λοιπὸν τὴν λύραν
καὶ ἔπαιζον καὶ ἤδον, ὡς οὐδεὶς ἄλλος λαὸς με-
τ' αὐτοὺς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ὑπὸ Αἰγυπτίων καὶ Φοι-
νίκων συστηθεισῶν κοινωνιῶν ἱδρυσαν καὶ ἔβαλον εἰς
τάξιν πλῆθος δημοκρατικῶν πολιτειῶν περίξ ὄλου τοῦ
Ἀρχιπελάγους.

Ἐνισχυθέντες εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦ ὕδατος ἐπλευ-
σαν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν τῆς θαλάσσης κελεύτων περαιτέ-
ρω, ἐπλήρωσαν τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν μὲ ἀποι-
κίας, ἔστησαν φάρους τῆς παιδείας εἰς ὅλα τὰ βαρ-
βαρικά παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, περιέλαβον μὲ
αὐτάς, ὡς μὲ ἄλλην παρυφήν, ὅλα τὰ κράσπεδα τῆς
βορείου Ἀφρικῆς, ἐνεκέντρισαν ἐκ τῆς Μασσαλίας εἰς
ὅλην τὴν Γαλλίαν τὸν πολιτισμὸν καὶ ἐτόλμησαν νὰ
ἐκπλεύσωσι διὰ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ εἰς αὐ-
τὸν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν.

Ἐνῶ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξετείνοντο αἱ πε-
ρὶ κόσμου ιδέαι των, ἤρχισαν, ὡς ἔχοντες πνεῦμα
θεωρητικὸν ἅμα καὶ πρακτικόν, νὰ φιλοσοφῶσι περὶ
αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰς ἀγορὰς αὐτῶν, αἵτινες ἦσαν πλή-
ρεις ἐμπορευμάτων, καὶ εἰς τοὺς θορυβώδεις λιμένας
των, αἵτινες ἔβριθον ξένων ἐθνῶν, ἀνεφάνησαν ὀξύ-
νοες καὶ βαθύνοες σοφοὶ καὶ φυσιοδίφαι, οἱ ὅποιοι συμ-
φώνως πρὸς τὰς περὶ κόσμου θεωρίας αὐτῶν ἐθεμε-
λίωσαν πλῆθος συστημάτων, σχολῶν καὶ αἰρέσεων.

Τὸ ἐμπόριον αὐτῶν πρὸς τὰ διάφορα ἔθνη παρή-
γαγε πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν, ἐξήγειρεν τὴν σπουδὴν
πρὸς καθωράϊσιν τοῦ καθημερινοῦ βίου καὶ ἀνέπτυξε
τὰς καλὰς τέχνας. Ἀνεφάνησαν Ἀπελλαῖ, Πραξιτέλεις
καὶ πλῆθος ἄμετρον ἄλλων καλλιτεχνῶν, ὑπὸ τὴν
γραφίδα καὶ τὸ γλύφανον τῶν ὁποίων τὸ [μάρμαρον

ἀλόμβανε μερφήν καὶ ζωήν, εἰ λαμπροὶ ναοὶ καὶ αἰσται ἠΰξανον, ἐπὶ δὲ τοῦ λινοῦ ὑφάσματος κατωπρίετο μὲ ζωηρὰ χρώματα ὅλη ἡ δημιουργία.

Καθὼς εἰς τὴν πατρίδα τῶν Ἑλλήνων δὲν ὑπῆρχε μοναρχικός καὶ τὰ πάντα ἀποκλειστικῶς δεσπόζων Νεῖλος, κολοσσιαῖος καὶ ἐπιτακτικὸς Γάγγης ἢ ἀπέραντες καὶ μονότονος Μεσοποταμία, καθὼς τὸναντίον τὸ πᾶν ἦτο διεσχισμένον καὶ ποικίλως καὶ καλῶς διηρθρωμένον, εὐμεταχειρίστος δηλ. καὶ τὸν ἄνθρωπον μὴ καταδαλῶσα φύσις, πολυάριθμα, ἀλλὰ μετρίου ὕψους ὄρη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὅλα μὲ τὸ ὁμαλὸν τῆς θαλάσσης κάτπτρον στενῶς συνδεδεμένα, οὕτω κατ' ἀναλογίαν καὶ ἡ φύσις τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ὑπῆρξε πολυσχιδής, τιμαλφῆς λίθος καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πλευρὰς ἐξεσμένος.

Πάντη ἀντιθέτως πρὸς ἄλλα ἔθνη, τὴν μονότονον λ.χ. μάζαν, τὴν ὁποίαν προσφέρει ἡ φύσις τῆς χώρας καὶ τὸ ἐθνικὸν τῶν Ῥώσων πνεῦμα, παρίστανται οἱ Ἕλληνες ὡς δένδρον εἰς πλείστους κλάδους διηρημένον, ἀλλὰ μὲ μέρη πολὺ χαριέντως συνηρμοσμένα.

Ἡ γλῶσσά των διηρέθη εἰς πολλὰς διαλέκτους, ἡ φυλὴ των εἰς πολλὰ γένη, τὰ ὅποια ὅλα εἶχον διαφόρους ιδιότητας, ἀλλὰ καὶ διαφόρους ἀρετάς, καὶ τὰ ὅποια ὅλα, ἂν καὶ ἔσπευδον εἰς πάντη ἀντιθέτους διευθύνσεις, καθὼς αἱ νῆσίδι των διὰ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν κεχυμένου ὑγροῦ στοιχείου, συνεδέοντο πρὸς ἀλληλα διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς κοινῆς συμπαθείας καὶ τῶν κοινῶν σκοπῶν καὶ προθέσεων.

Αἱ αὐταὶ σχέσεις, αἵτινες παρήγαγον τὰς διαφόρους διαλέκτους, τὰς διαφόρους φιλοσοφικὰς σχολὰς, τοὺς διαφόρους ῥυθμοὺς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς: τὸν Δωρικόν, τὸν Ἴωνικόν καὶ Κορινθιακόν, ἔδωσαν παρ' αὐτοῖς τὴν γένεσιν καὶ εἰς τὴν μεγάλην ποικίλιαν τῶν πολιτευμάτων.

Ὡς πρὸς τοῦτο ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τοῦ βίου αὐτῶν οἱ Ἕλληνες ἐξήντησαν πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν καὶ τῇ νοήσει περιληπτόν. Μοναρχία, Δημοκρατία, Ἀριστοκρατία, Πλουτοκρατία, Ὀλιγαρχία, στρατιωτικὴ Δεσποτεία καὶ Ἱεροκρατία διεδέχοντο ἀλλήλας κατὰ τὰς διαφόρους φυλάς, τοὺς τόπους καὶ τοὺς χρόνους.

Ὁλος ὁ λοιπὸς κόσμος δὲν προσφέρει κανὲν εἶδος πολιτεύματος, τοῦ ὁποίου ἢ μικρὰ Ἑλλάς δὲν ἔδειξε τὸ πρότυπον, καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἔπλασε τεχνικοὺς ὄρους, τοὺς ὁποίους μέχρι τῆς σήμερον διατηροῦσι τὰ πεπολιτισμένα τῆς γῆς ἔθνη.

Ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, ἂν καὶ ἐγνώριζε μόνον τὰς πολιτείας τῶν συμπατριωτῶν του καὶ τῶν πλησιωχῶρων λαῶν, φιλοσοφεῖ περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν πολιτευμάτων, ὡς εἰ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, καθὼς ἡμεῖς, ὅλας τοῦ κόσμου τὰς πολιτείας.

Ἐάν τις παραβάλλῃ τὰ πολιτεύματα δύο μόνον Ἑλληνικῶν πολιτειῶν, τῆς αὐστηρᾶς, τῆς σκληρᾶς, τῆς πολεμικῆς, τῆς μοναρχικῆς ἢ ἀριστοκρατικῆς, σχεδὸν βρεττανιζούσης Σπάρτης μὲ τὴν λεπτοφυῆ, ἀστείαν, λαμπρὰν, πολυτελεῆ, δημοκρατικὴν, γαλλίζουσαν οὕτως εἰπεῖν πολιτείαν τῶν Ἀθηνῶν, θέλει ὑπολάβει σχεδὸν ὡς ἀδύνατον, ὅτι προϊόντα τόσον ἀντιθέτων χαρακτήρων ἠδύνατο νὰ γεννηθῶσιν ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας ἀνθρώπων, οἵτινες ἐλάλουν τὴν αἰτὴν γλῶσσαν καὶ ἀνήκον εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνικότητα.

Πιστεύει τις μᾶλλον, ὅτι βλέπει ἐνοικοῦν τὸ ἀλλοτριγενές, τὸν ἀρκτικὸν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἀνταρκτικὸν πόλον, ἐντὸς βολῆς λίθου. Τὰ ἄκρα καταστάσεων, ἀχαλίνωτος ἐλευθερία καὶ ὠμὴ τυραννία ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἑνὸς μόνου ἀνδρός φαίνεται, ὅτι εἶδουσι σχεδὸν τὰς χεῖρας παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ ὅτι κάλιον ἐν τῷ μέσῳ

τῶν δύο τούτων ἄκρων ὑπάρχουσι πολυπληθῆ πολιτικά κατασκευάσματα, τὰ ὁποῖα παρήχθησαν ἀπὸ βαθεῖαν σκέψιν καὶ προσεκτικὴν παρατήρησιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν διαφορῶν στοιχείων τῆς κοινωνίας.

Αἱ ἐπαναστάσεις καὶ αἱ μεταβολαὶ τοῦ πολιτεύματος παρὰ τοῖς ἀνησύχοις τούτοις καὶ νεωτερίζουσι λαοῖς ἦσαν διαρκεῖς καὶ ματαίως ζητεῖ τις εἰς τὴν ἀκαταπαύστως παραχῶδῃ Ἱστορίᾳ αὐτῶν ἥσυχον ἐποχὴν, ὁποῖαν π.χ. παριστάνει ἡ Ἱστορία τῆς Ῥώμης ἐπὶ Αὐγούστου, εἰς ἣν αἱ εἰρηνικαὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι ἠδύναντο κατὰ τὰς ἡμετέρας ἰδέας ἡρέμα καὶ σχολαίως νὰ ἐπιδώσωσιν.

Ἐξωσμένοι τὴν σπάθην ἔγραψαν τὴν Ἱστορίαν των οἱ δραστήριοι Ἕλληνες οὕτως, ὅπως ποτὲ πλέον δὲν ἐγράφη μὲ τόσον πάθος καὶ μὲ τόσῃν δύναμιν.

Πίνοντες τὸ κώνειον, τὸ ὁποῖον προσέφεραν εἰς αὐτοὺς οἱ μισαλλόδοξοι συμπολιταὶ των, ἐδίδασκον οἱ φιλόσοφοι αὐτῶν διδάγματα ἠθικὰ ἀνοχῆς καὶ ἀγάπης, τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη δὲν ἐλησημονήθησαν.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γηίνου θορύβου καὶ τῆς τύρβης τῶν ὁδῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ταραχῆς τῆς ἀγορᾶς ἐσκέπτοντο οἱ φιλόσοφοι ἡσύχως καὶ ἀπλανῶς περὶ τῶν οὐρανίων καὶ θείων πραγμάτων. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν αἰωνίων ἐρίδων τῶν φατριῶν καὶ τῆς φονικῆς κλαγγῆς τῶν ὄπλων προσέφερον τὴν λατρείαν των οἱ ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι εἰς τὰς Χάριτας, καὶ ἐποίουν τόσον τέλεια, εὐῆχα καὶ ἁρμονικὰ ποιήματα, ὁποῖα δὲν κατῴρθωσάν ποτε εἰρηνικὰ ἔθνη νὰ γράψωσι. Μεταξὺ τῶν χειλέων των διεπλάσθη ὁ Ἑλληνικὸς λόγος εἰς τὴν καλλίστην, μεγαλοπρεπεστάτην, ἀνδρικοτάτην, καὶ συγχρόνως εὐκαμπτοτάτην τῶν γλωσσῶν, εἰς τὴν ὁποῖαν

ποτὲ ἐσκέφθησαν καὶ ἐποίησαν ἄνθρωποι· εἰς γλώσσαν πλουσιωτάτην, τῆς ὁποίας αἱ συνθέσεις εἶνε τόσον εὐκόλως συνηρσοσμένοι καὶ λιπ' ἐλαίῳ ἀθλημιμένοι, καὶ ἡ ὁποία εἶνε τόσον εὐπρόφερτος καὶ διὰ τὸν νοῦν τόσον χαρακτηριστικὴ καὶ τόσον περιεκτικὴ· τέλος ἡ ὁποία δι' ὅλας τὰς σημερινὰς τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν γλώσσας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐχρησίμευσεν ὡς πρωτότυπον. Ἐάν τις ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει, θέλει νομίσει, ὅτι βλέπει πνευματώδεις καὶ παραβόλους ἄνδρας, οἵτινες εἴξευρον νὰ καλλιερῶσιν ἄνθη πλησίον τοῦ πυρώδους χάσματος ἡφαιστίων ὀρέων, καὶ νὰ κτίζωσι τοὺς ναοὺς τῶν Μουσῶν εἰς τὰς ὄχθας ὀρμητικῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκχειλίζοντες διεσκόρπιζον εἰς τὰ πέριξ καταστρεπτικὴν καυστικὴν λάβαν (τέφραν).

Τὸ αὐτό, τὸ ὁποῖον συνέβαιεν εἰς τὴν μητρόπολιν, ἐπανελαμβάνετο καὶ εἰς τὰς ἀποικίας. Αἱ ἀποικίαι αὐταί, αἵτινες ἐσυστήθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕνεκα ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ φατριαστικῶν παθῶν, καὶ αἵτινες ἐξεπολίτισαν τὰ βαρβαρικὰ τῆς Μεσογείου παράλια, φαίνεται, ὅτι ὑπῆρξαν τόσοι κρατῆρες, οἱ ὁποῖοι τὰς περικειμένας χώρας θαυμασίως ἐγονιμοποιοῦν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠρήμοναν. Εἰς ἓνα μόνον κόλπον, τὸν Ταραντῖνον, ἐν τῇ Μ. Ἑλλάδι, ἐθεμελιώθη ἡμίσεια δωδεκάς τοιούτων πόλεων, ὡς ἡ ὑπερήφανος Κρότων, ἡ τρυφηλὴ Σύβαρις, ἡ Ἡράκλεια, τὸ Μεταπόντιον καὶ ὁ Τάρας, πυρὸς καὶ ἀνθέων ἡφαιστεια. Καθὼς δ' αἱ Ἀθηναὶ καὶ ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς ἡ Ἐφεσος καὶ ἡ Μίλητος εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καθὼς ἡ πλουσιωτάτη καὶ πολυανθρωποτάτη πόλις τῶν Συρακουσῶν καὶ ἡ ἀδιαλείπτως καταστρεφόμενη ὑπὸ τῆς Αἴτνης, καὶ ἀδιαλείπτως ἀκμάζουσα πόλιν Κατάνη ἐπὶ τῆς Σικελίας, ἦσαν εἰς αἰωνίας ἐρίδας

οἱ δὲ κῆποικοὶ αὐτῶν ἅμα ἠδύναντο νὰ κινηθῶσιν, ἐξεστράτευον ἐναντίον ἀλλήλων καὶ διεξήγον πολέμους διαρπαγῆς καὶ λεηλασίας. Φόνοι, ἐμπρησμοί, ἐρημώσεις καὶ σκληρὰ δουλεῖα, ἐξόντωσις μέχρις ἐνός ἀνδρός καὶ λίθου, ἦσαν τὰ λυπηρὰ φαινόμενα τῆς μηδέποτε ἐκλιπούσης τῶν πατριῶν λύσσης. Καὶ ὅμως ὅλαι αὐταὶ αἱ πόλεις ἐχρημάτισάν ποτε πλούσιαι καὶ μεγάλαι, ἠρίθμου κατοίκους κατὰ ἑκατοντίδας χιλιάδων καὶ ἔτρεφον εἰς τοὺς περιβόλους τῶν πληθῶν πικητῶν, ζωγράφων, ἀγαλματοποιῶν καὶ πυθαγορείων φιλοσόφων.

Ἐκεῖτο φαίνεται σταθερῶς εἰς τὸν ὀρμητικὸν καὶ πυρῶδη χαρακτήρα τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ὅλος ὁ χρόνος τῆς ὑψίστης αὐτῶν ἀκμῆς, ἦτο βραχύτατος, καὶ ὅτι ἡ παραγωγικὴ αὐτῶν δύναμις περιελήφθη, ὡς εἰς φεῦγον ὄνειρον, εἰς μίαν μόνην ἀστραπηδὸν παρελθοῦσαν στιγμῆν.

Ἐπὶ τοῦ Περικλέους τῆ ἐ. ἑκατονταεταρίδι π. Χ. ἕσταντο οἱ Ἕλληνας εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῶν σημείον. Περὶ τὸν μέγαν τοῦτον ἄνδρα « τὸν Ἑλληνικώτατον πάντων τῶν Ἑλλήνων » συντάσσονται καὶ συναρμολογοῦνται, ὡς εἰς τὸν στέφανον τὰ ἄνθη, ὅλα τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες ἐλάμπρυναν καὶ ἐδόξασαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

Ὀνόμασάν τινες τοὺς Ἕλληνας ἔθνος νεανικόν. Ὁ ἔγγελος μάλιστα ἐχαρακτήρισεν ὀλόκληρον τὴν ἔθνικὴν αὐτῶν ὑπαρξίν καὶ τὰ ἔργα ὡς μίαν μόνην νεανικὴν πράξιν. Ἡδύνατό τις νὰ παραβάλῃ ὅλον τὸν ἔθνικὸν αὐτῶν βίον μετὰ τὴν ἰδιοφυῆ ὑπαρξίν ἄλλων πνευματωδῶν καὶ ὑψητενῶν φύσεων π.χ. τοῦ Ῥαφαήλου, ὅστις εἰς τὴν διάπυρον ἀνάπτυξιν τῆς δραστηριότητός του ἀπεμαράνθη κατέλιπεν ὅμως μετὰ ταῦτα κληρονομίαν συνισταμένην εἰς ἔργα, διὰ τὰ ὅποια ἠδύναντο νὰ εὐφραίνωνται καὶ ἀγάλλωνται διὰ παντός οἱ διάδοχοί του.

Μὲ τοιαύτην κληρονομίαν εἰς τὰς χεῖρας, τὴν δόκιον κατέλιπον οἱ σύγχρονοι τοῦ Περικλέους, τὸ ἔθνικὸν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πνεῦμα ἐξήσκησε καὶ ἐξασκεῖ μέχρι τῆς σήμερον μεγίστην ἐπιρροὴν εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, ἂν καὶ ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τούτου τοῦ ἀνδρός ξέναι δορυκτησίαι παρ' αὐτοῖς διεδέχθησαν ἀλλήλας, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ποτὲ πλέον δὲν ἠδυνήθησαν οἱ Ἕλληνας ν' ἀποκτήσωσι πάλιν τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐκείνην τῶν ὀλίγων ἐτῶν, καθ' ἃ ἀτιμαρτητὶ ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ ἀγωνίζωνται διὰ τὴν δάφνην ἢ τὸν στέφανον τῆς νίκης.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΓΕΩΛΟΓΙΑ

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 23)

Ἀναλογία τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς σφαιροειδοῦς Γῆς εἶνε περίπου 9260500 τετραγωνικὰ μίλια. Ἐκ τούτων δὲ εἶνε 242400 τετρ. μίλια ξηρᾶς καὶ 6836500 τετρ. μίλια θαλάσσης.

Εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς Γῆς ἀποτελοῦνται διὰ τῶν πολικῶν κύκλων τρία τμήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων κεῖται ἡ μεγάλη μέση γῆινος ζώνη. Το μέγεθος τοῦ βορείου πολικοῦ τμήματος εἶνε 387,000, τοῦ νοτίου 38700, τῆς δὲ μέσης ὄνης 8486500 τετραγωνικὰ μίλια.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιφανείαν λοιπόν, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ ξη-

ρά, ἡ θάλασσα εἶνε τριπλασία· καὶ ἐνῶ αὕτη συνέχεται πανταχοῦ, ἡ ξηρὰ εἶνε κειωρισμένη εἰς μεγαλείτερα καὶ μικρότερα τμήματα. Ἐκ τούτων τρία εἶνε μᾶλλον ἐκτεταμένα καὶ συνεχῆ, τὰ ὅποια καλοῦσιν ἡπείρους. Εἶνε δε αὐτα, 1) ἡ ἀνατολικὴ ἡπειρος, ἡ καλουμένη ἀρχαῖος κόσμος, 2) ἡ δυτικὴ ἡπειρος, ἡ νέος κόσμος, 3) ἡ νοτιανατολικὴ ἡπειρος καὶ Αὐστραλία καλουμένη.

Καὶ ἐκ τῆς θέσεως τούτων τῶν ἡπείρων καὶ ἐκ τῶν πολικῶν κύκλων χωρίζεται ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἰς πέντε μεγάλα τμήματα ἢ ὠκεανούς. Διὰ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου χωρίζεται ὁ βόρειος πολικὸς ὠκεανός, διὰ δὲ τοῦ νοτίου ὁ νότιος· εἰς δὲ τὴν μέσην γῆνον ζώνην σχηματίζονται ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἡπείρων τρεῖς ὠκεανοί· 1) ὁ ἀνατολικός, καλούμενος καὶ Μέγας ὠκεανός, 2) ὁ δυτικός ἢ Ἀτλαντικός καὶ 3) ὁ νοτιοανατολικός ἢ Ἰνδικός ὠκεανός.

Ἐκ τῶν ἡπείρων ἡ ἀνατολικὴ εἶνε ἡ μεγίστη· ἐπίσης ἐκ τῶν ὠκεανῶν ὁ ἀνατολικός. Ἡ δὲ ἐπιφάνεια, τὴν ὁποίαν κατέχουσιν αἱ νῆσοι εἶνε 102,000 τετραγωνικὰ μίλια.

Ἡ ἀναλογία τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς εἶνε ἡ ἑξῆς.

1) Ἀνατολικὴ ἡπειρος	1494000	
2) Δυτικὴ ἡπειρος	630000	
3) Νοτιανατολικὴ ἡπειρος	138000	
Ἡπειρος	2262000	} Ξηρὰ
Νῆσοι	162000	
		2424000.

1) Ἀνατολικός ὠκεανός,	3260000	} Θάλασσα.
2) Δυτικὸς ὠκεανός,	1626000	
3) Νοτιανατολικὸς ὠκεανός,	1300000	
4) Νότιος πολικὸς ὠκεανός,	387000	
5) Βόρειος πολικὸς ὠκεανός,	263000	
Ἄνωκεανοὶ	6836000	

Σύνολον ἡ ἐπιφάνεια 9260000.

Σχῆμα τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς.

Ἐνῶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἶνε ἰσομορφῶς ἰσόπεδος, ἡ τῆς ξηρᾶς εἶνε πικίλη μεταλλαγή ὑψώσεων καὶ ταπεινώσεων. Ἐξαρτῶνται δὲ αὐταί 1) ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς κλίσεως πρὸς τὴν τῆς θαλάσσης ἐπιφάνειαν, 2) ἐκ τῆς καθέτου ἐκτάσεως τῶν ὑψώσεων καὶ 3) ἐκ τῆς ὀριζοντίου ἐκτάσεως τῶν ἰσομορφῶς ὑψυμένων ἢ ἐγκοίλων ἐπιφανειῶν.

Διακρίνομεν δὲ ἀπόλυτον καὶ σχετικὸν ὕψος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον δηλοῖ τὴν ἀνύψωσιν σημείου τινὸς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ δεύτερον τὴν ἀνύψωσιν σημείου τινὸς ὑπὲρ ἄλλο τι οἰονόηποτε.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΡΕΒΥΣ.

(ἴδε σελ. 41).

Ἡ ὄρος καλεῖται ἐν γένει πᾶν ὕψωμα ὑπὲρ τὴν πεδιάδα· καὶ τὸ μὲν πρὸς τὴν πεδιάδα γειτονεῦον κατώτερον μέρος καλεῖται πρὸς ἡ ὑπώρεια, τὸ δὲ μετὰ τὸ πρὸς καὶ τῆς κορυφῆς κλιτύς. Καθ' ὅσον δὲ ἡ κορυφὴ εἶνε μᾶλλον ἢ ἥττον ὀξεῖα ἢ στρογγυλοειδῆς λαμβάνει εἰς διαφόρους χώρας δια-

φόρους ονομασίας: δηλ. βελόνη, κέρασ, ὄδους, τράπεζα· αἱ δὲ ὄρθαι κλιτύες καλοῦνται τοῖχοι ἢ ἔρματα.

Τὰ ὄρη συνεννοῦνται πρὸς ἄλληλα ἢ εἰς ἀλύσεις ἢ εἰς συμπλέγματα. Ὅρους δὲ ὄρους καλεῖται ἢ γραμμῆ, ἢ ὁποῖα συνδέει πρὸς ἄλληλα τὰ ὑψηλότατα σημεῖα ὄρους τινός· πύλαι δὲ ὄρους ἢ ταπεινοτάτη γραμμῆ τῆς ὄρους.

Ἐκ τοῦ ἀπολύτου δὲ ὕψους τῆς κορυφῆς διαιροῦσι τὰ ὄρη εἰς λόφους μέχρι 2000 ποδῶν, χαμηλὰ ὄρη ἀπὸ 2-4000, μέσα ὄρη ἀπὸ 4-8000, ὑψηλὰ ὄρη ἀπὸ 8000 καὶ πλέον.

Κοιλιάδες καλοῦνται αἱ μεταξὺ ὄρων ἐκτεταμέναι βαθεῖαι χῶραι. Διακρίνονται εἰς κυρίας κοιλάδας, ἐὰν διήκωσιν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς τοῦ ὄρους βράχως μέχρι τῆς ὑπωρείας, καὶ παρακοιλιάδας, ἐὰν ἐκτείνωνται μεταξὺ τῶν ἰδιαιτέρων ὄρων ἀλύσεως ἀπὸ τῆς ὄρους τοῦ ὄρους μέχρι τῆς ὑπωρείας καὶ καταλήγωσιν εἰς τὰς κυρίας κοιλάδας.

Πεδιάδες καλοῦνται ἐπιφάνειαι πολὺ ἐκτεταμέναι, μεγάλαι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ταπειναί. Δίδεται ἔμως ἢ ὀνομασία αὕτη καὶ εἰς τοιχύτας χώρας, αἱ ὁποῖαι δεικνύουσι μικρὰν ἐπαλλαγὴν τῆς σχετικῆς θέσεως τῶν μερῶν των. Διακρίνονται δὲ πρὸς τούτοις αἱ πεδιάδες εἰς βαθυπέδια, ἐὰν ἔχωσιν ὀλίγον ἀπόλυτον ὕψος (500-600 ποδῶν) καὶ εἰς ὀροπέδια, ἐὰν ἔχωσι μείζον ἀπόλυτον ὕψος (500-4000 ποδῶν).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΗΘΩΝ ΚΑΙ ΕΘΙΜΩΝ κ. τ. λ.

Περὶ ἀνθρωποφαγίας.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθίμων, τὰ ὅποια προσιδιάζον εἰς τινὰς λαοὺς καὶ προσιδιάζουσιν ἀκόμη εἰς ἄλλα ἔθνη, εἶνε τὸ ἔθιμον τοῦ νὰ κατατρώγωσι τοὺς ὁμοίους των, ἀναμφιβόλως τὸ μάλιστα παράδοξον καὶ τὸ μάλιστα ἀξιοπεριέργον.

Οἱ ἀρχαῖοι ἱστοριογράφοι διηγοῦνται, ὅτι καὶ ἐν καιρῷ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχον ἀνθρωποφάγοι. Χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τὴν αἰμοχαρῆ λατρείαν, ἣτις ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Κελτοῖς ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν μέρει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γερμανοῖς, πρέπει νὰ κάμωμεν μνησίαν τῶν κατοίκων τῆς Ἰέρνης, οἵτινες τότε ἐνηπίαζον ἀκόμη ὡς πρὸς τὸν πολιτισμόν. Ἡ διήγησις τοῦ Στράβωνος, περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς ὁποίας ὁ μέγας ἐξ Ἀμασειᾶς Γεωγράφος δὲν ἐγγυᾶται, παριστάνει τοὺς Κελτοὺς τῆς Ἰέρνης, τοὺς σημερινοὺς Ἔρσας ἢ Ἴρλανδοὺς, ὡς ἀνθρωποφάγους. Ἡσαν, λέγει, πολυφάγοι καὶ ἐθεώρουν ὡς τιμὴν των νὰ κατατρώγωσι τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων γονέων των. Καὶ ὁ Διόδωρος ἰσχυρίζεται, ὅτι οἱ Ἔρσαι ἦσαν ἀνθρωποφάγοι. Τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ὁμολογίαν ἠδύνατό τις νὰ θεωρήσῃ κατὰ τινα τρόπον ὡς μυθώδη, ἂν δὲν ὑπεστηρίζετο ὑπὸ χωρίου τι-

νός τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀγ. Ἱερωνύμου, ὅπου δὲ διάσημος οὗτος τῆς ἐκκλησίας πατήρ ἀποφαίνεται, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ διατριβὴν του εἶδεν, ὅτι αἰρετικοὶ τινές, οἱ Ἀττακόται, δηλ. Κελτοὶ ἐξ Ἰρλανδίας, ἔτρωγαν ἀνθρώπινον κρέας.

Ὁ Στράβων ἀναφέρει, ὅτι ἦσαν ἀνθρωποφάγοι καὶ οἱ Σιῦθαι, οἱ Σαρμάται, οἱ Μισσαγέται, οἱ Δέρβικες καὶ οἱ Ἰνδοί. οἱ Μισσαγίται ἐδεώρουν ὡς τὸν κάλλι-στον θάνατον, ὅτε εἰς τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν κατακρουρογῆλόντες (χυδαίουδιδάκτως κιγδοθόντες) μὲ κρέας κριοῦ καὶ οὕτως ἀναμιγνύμενοι κατατρώγοντο ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν δὲν ἦτο ἡ ἀνθρωποφαγία ἀλλαχοῦ γενικωτέρα παρὰ ἐν Ἀμερικῇ, καὶ οὐδαμῶς ἀποτροπαιοτέρα παρὰ ἐν Γουινέα. Ἐν Ἀμερικῇ συνηθίζεται παρὰ τοῖς Ἔσκιμοῖς, Ἰροκέσοις, Καρίβαις καὶ ἄλλοις λαοῖς τῆς Γουαρχι-καραϊβικῆς φυλῆς πλησίον τοῦ Ὀρενόκου, Μιχρηνῶνος, ἐν τῇ Παραγουάῃ καὶ Βρασιλῇ. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἡμιπαῖδευτοὶ Ἰνδιάνοι τοῦ Μεξικοῦ καὶ Περού κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν ἐκδοτοὶ εἰς αὐτήν.

Ὅτι οἱ ἐν Σουμάτρα Βάτται ἦσαν ἀνθρωποφάγοι, εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Ἄλλ' ὁ τρόπος τῆς ἀνθρωποφαγίας αὐτῶν εἶνε ἀπαραδειγματιστός. Διότι λαμβάνει χώραν ὄχι μόνον ἐν καιρῷ πολέμου, καθὼς παρ' ἄλλοις ἀγρίοις λαοῖς, ἀλλὰ νὰ κατατρώγηταί τις εἶνε πανηγυρικῇ καὶ μετὰ ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν ἐπιβαλλομένη ποινὴ διὰ τὰ χυριώτατα ἐγκλήματα.

Εἶνε πέντε περιστάσεις, καθ' ἃς ὀρίζεται νὰ κατατρώγηται ὁ ἐγκληματίας, καὶ τούτων τῶν περιστάσεων εἶνε ἡ μοιχία τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἐγκλημα. Ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται ἐν πλήρει συνελεύσει τοῦ συμβουλίου τῶν ἀρχηγῶν καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκτελεῖται, ὅταν

ὄλοι οἱ γείτονες εἶνε συνηγμένοι. Τὸ θῆμα δεσμεύεται μὲ ἐκτεταμένας τὰς χεῖρας, καὶ τὸ προσβληθὲν μέρος ἐρωτᾶται τί ἐπιθυμεῖ. Ἐπιθυμεῖ ἴσως τὰ ὦτα; Ταῦτα κόπτονται εἰς τὴν στιγμήν καὶ ὁ προσβληθεὶς κατατρώγει αὐτὰ ἐν πάσῃ ἡρεμίᾳ μὲ λειμώνιον ἢ πέπερι, ἢ μαγειρευμένα, ὅπως ἀρέσκειται. Ἐκαστος τῶν παρευρισκομένων κόπτει καὶ τρώγει ἐξ αὐτοῦ ὅ,τι τὸν εὐχαριστεῖ. Λί παλάμαι καὶ αἱ πτέρναι θεωροῦνται ὡς λιχνεύματα. Καὶ ὅταν ὄλοι ἰκανοποιηθῶσι, κόπτει ὁ καθ' αὐτὸ ἀντίδικος τὴν κεφαλὴν του, φέρει αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν καρφώνει εἰς τὸ ἀέτωμα τῆς οἰκίας του. Ὁ κακοῦργος λοιπὸν κατὰ γράμμα κατατρώγεται ζῶν, καὶ μετὰ τινος σκέψεως ἢ ψυχρότητος, ἧτις εἶνε ἐπίσης μοναδικῇ καὶ φρικαλέᾳ εἰς τὸ εἶδός της.

Ἡ ἀλήθεια τούτου τοῦ πράγματος δὲν ὑπόκειται εἰς ἀμφιβολίαν. Διότι οἱ Βάτται μὲ ὄλην τὴν ἀφέλειαν διηγῆθησαν αὐτὴν εἰς τὸν ἀπαγγείλαντα περιηγητὴν καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ ἐδείκνυσον, ὅτι ἐδεώρουν τοῦτο ὡς τι ὅλως ἀδιάφορον. Ἡ αὐστηρότης τῶν ποινῶν κάμνει τὸ ἐγκλημα σπάνιον. Εἶνε δὲ σημειώσεως ἀξίον ὅτι ὁ προσβληθεὶς δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν ποινὴν εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, πρᾶγμα εἰς τὸ ὅποιον τοὺς κτεῖ ὄχι σπανίως ἡ φιλαργυρία. Ἐν συντόμῳ εἶνε καθῶς » τοῦ Χυλόκ τὸ ἐν φούντιον κρέας « ἀντικατάστασις τις, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει δικαίωμα τὸ προσβληθὲν μέρος, καὶ τὴν ὁποίαν δύναται, ἂν θέλῃ, νὰ δεχθῇ ἢ ἀποβάλῃ.

Θεωροῦσὶ τινες τοὺς Βάττας ὡς συγγενεῖς τῶν Ἰνδῶν, ἂν ἐθνογραφικῶς ἢ διὰ τὴν γλῶσσαν καὶ θρησκείαν, περὶ τούτου δὲν ἐκφράζονται. Ἄλλ' ἡ συνήθεια τῆς ἀνθρωποφαγίας ἀποδεικνύει τὸ αἰμοχαρὲς πνεῦμα τῆς θρησκείας τῶν Ἰνδῶν καὶ τοῦ Βράμα, ἧτις θεωρεῖ τὸν φόνον μιᾶς δαμάλεως ἢ ἐνός μύρμηκος ὡς ἀ-

μάρτημα, εὐχαριστεῖται ὅμως νὰ παῖξῃ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου.

Πρότερον ἤτο συνήθεια παρὰ τοῖς Βάτταις νὰ τρώωσι τοὺς γονεῖς των, ὅταν ἔφθαναν εἰς βαθὺ γῆρας· ἀλλὰ, λέγουσιν, ὅτι παρήτησαν αὐτὴν ἐπὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ἠδύνατό τις φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ εἰκάσῃ, ὅτι τὸ ἔθνος τοῦτο εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸν μέγιστον τῆς βαρβαρότητος βαθμόν. Ἀλλὰ κατὰ παράδοξον τρόπον δὲν ἀληθεύει. Τούναντίον οἱ Βάτται ἔχουσι πολλὰς εὐγενεῖς καὶ ἀξιοσεβάστους ιδιότητας ἢ ἀρετάς. Ὡς πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀληθείας ἴστανται ὑψηλότερον παρὰ τοὺς γείτονάς των καὶ ἰδίως τοὺς Βεγγαλίους ἐν τῇ ἡπειρῳ τῆς Ἰνδικῆς.

Παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦσι καὶ ἄλλα τινὰ ἔθιμα ἰδιαιτέρα, τὰ ὅποια πρέπει ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα· διότι συσχετίζονται μὲ τὴν ἀνθρωποφαγίαν. Ὁ ἀνὴρ π.χ. δὲν συγχωρεῖται νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα ἐκ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ φυλῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ αὐτὴν παρ' ἄλλης φυλῆς καταγομένης ἐξ ἄλλων προγόνων. Ἡ παράβασις τούτου τοῦ νόμου ἢ μᾶλλον ἐθίμου συνεπάγεται τὴν ποινὴν τοῦ νὰ καταφαγωθῇ τις. Ἐὰν δύο ἄνδρες ἔχωσι διαφορὰν τινα καὶ δὲν δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι, μάχονται πρὸς ἀλλήλους. Πρὶν ἀρχίσωσιν ὅμως τὰς ἐχθροπραξίας, πρέπει νὰ γνωστοποιήσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ δημόσιον περὶ τῆς μάχης, διὰ νὰ προφυλαχθῇ, ὅπως πρέπει, τὸ ἕτερον τῶν μερῶν. Ἄν τις φονεύσῃ ἄλλον, πρὶν κηρύξῃ κατ' αὐτοῦ δημοσίᾳ τὸν πόλεμον, καταδικάζεται καὶ οὗτος εἰς τὸ νὰ καταφαγωθῇ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν δημοσίᾳ κηρυχθεῖσαν ἐχθρὰν μεταξὺ δύο ἰδιωτῶν, συγχωρεῖται μὲν ὁ ἀνταγωνιστῆς νὰ φονεύσῃ, ὄχι ὅμως καὶ νὰ καταφάγῃ τὸν ἄλλον. Μόνον εἰς μεγάλας ἐρίδας, ὅπου ἀ-

ναμιγνύεται ὅλον τὸ ἔθνος εἰς τὸν πόλεμον, συγχωρεῖται νὰ καταφάγῃ τις τὸν ἐχθρόν του.

Ὅτι ὁ καννιβαλισμὸς ἐπικρατεῖ καὶ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς νέας Σεελανδίας, εἰ ὅποιοι ἀνήκουσιν εἰς τὸ πολυνησιωτικὸν τμήμα τοῦ ἐπὶ πολὺ ἐξηπλωμένου ἔθνους τῶν Μαλααίων, εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Αἱ κατάραι εἰς τὸ στόμα τούτου τοῦ ἔθνους συνίστανται ἀποκλειστικῶς εἰς ἐκφράσεις, αἰτινες ἀναφέρονται εἰς τὴν καννιβαλικὴν αὐτῶν συνήθειαν. «Καὶ νὰ τὸ σαγκάνα» ἤγουν φάγε τὴν κεφαλὴν σου, «καὶ κόν τοῦ βατούα» ἤγουν φάγε τὸν πατέρα σου, καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα μαρτυροῦσι περὶ τῆς ὠμότητος καὶ τῶν καννιβαλικῶν αἰσθημάτων των. Αὗται αἱ πανηγύρεις τῆς ἀνθρωποφαγίας δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ οἱ αἰχμάλωτοι διὰ τὸ παραμικρὸν σφάλμα, τὸ ὅποιον ἤθελον κάμει, εἶνε ἐκτεθειμένοι εἰς κίνδυνον νὰ σφαγῶσι, νὰ διασπαραχθῶσι, νὰ μαγειρευθῶσι καὶ νὰ καταφαγωθῶσιν.

Ἐπάρχουσι ἀποχρῶντες λόγοι, διὰ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν διαφόρων νήσων τοῦ μεγάλου Ὠκεανοῦ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καρποφορώτατα καὶ εὐδαιμονέστατα μέρη, ὅπου ἡ κυριώτερα τροφή συνίσταται εἰς καρπούς, καὶ ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶνε ἀσήμαντος, κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἐπίσης ἀνθρωποφάγοι καὶ εἶνε ἐν μέρει ἀκόμη. Οἱ κάτοικοι τῆς Τάννας, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν τῶν Μαύρων φυλὴν ἔδωσαν πολλάκις εἰς τὸν Κῶκον καὶ τοὺς συντρόφους του νὰ καταλάβωσιν, ὅτι ἤθελαν θανατώσει τοὺς περιηγητάς, σχίσει τὴν κοιλίαν των καὶ τοὺς καταφάγει, ἂν ἤθελαν τολμήσει ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς των νὰ προχωρήσωσι πολὺ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου. Ὅταν ἡμεῖς, διηγεῖται ὁ πρεσβύτερος Φόρστερος, ἐπίτηδες παρανοήσαντες τοῦτο τὸ μέρος τοῦ λόγου των, ἐξηγήσαμεν αὐτό, ὅτι δῆθεν θέλουσι νὰ πα-

ραθέσωσιν ἡμῖν καλὸν τι βρῶμα, μᾶς ἔκαμαν νὰ πεισθῶμεν διὰ σημείων, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀνεπίδεκτα παρεξηγήσεως, ὅτι ἤελον κατασχίσει μὲ τοὺς δόδοντας τὸ κρέας τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν μας.

Εἰς τὴν νῆσον Μαλλίκολον ἔσχον οἱ περιηγηταὶ τρανὰς ἀποδείξεις, ὅτι οἱ κάτοικοι ἦσαν ἀνθρωποφάγοι: πῆρα, ἥτις καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς νήσους τῆς δυτικῆς Αὐστραλίας καὶ ὀνομαστὶ εἰς τὰς νήσους τῆς Λουϊσίανδης, εἰς τὰς νήσους τοῦ Σολομῶντος κ.τ.λ. ἐπαναλαμβάνεται. Οἱ Ταίτιοι τῆς Μαλαϊκῆς φυλῆς ἐσυνήθιζον νὰ διηγῶνται εἰς τὸν Κῶκον καὶ τοὺς συνοδοιπόρους του συχνάκις περὶ νήσων, ὅπου κατόικουν ἀνθρωποφάγοι, π.χ. περὶ μιᾶς νήσου ὀρεινῆς τῆς Μακρούας ἐκεῖθεν τοῦ Ταβουμάνου, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶχον ὀλίγα μόνον σκάρη ἢ μονόξυλα, ἀλλ' ἦσαν πολὺ ἄγριοι καὶ ὠμοί, εἶχον βλοσυρὰ καὶ γοργωπὰ ὄμματα καὶ ἔτρωγον ἀνθρώπους. Τέλος, εἶπον οἱ Ταίτιοι, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἄλλοτε ἔτρωγον ἀνθρώπινον κρέας καὶ ὠνόμαζον τοὺς καννιβαλικούς προγόνους των Ταε-αί δηλ. ἀνθρωποφάγους.

Ἐκτὸς τούτου οἱ κάτοικοι τῆς νέας Σεελανδίας καὶ οἱ Ταίτιοι ἀνήκουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φυλὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ἔθνους· ἐκ τοῦ ὁποίου συνάγεται, ὅτι ἡ ἀνθρωποφαγία εἶνε κοινὴ συνήθεια τούτων τῶν Μαλαϊκο-πολυνησιωτικῶν λαῶν.

Ἄν τοῦτο ἐπεκράτει παρ' ἔθνεσι, τὰ ὁποῖα ἐντὸς τῶν τροπικῶν εἶχον ἀφθονίαν τροφῶν, τότε πιθανολογεῖται περισσότερον, ὅτι δὲν εἶνε, ὡς εἰκάζεται, ἡ ἀνάγκη τῆς πείνης, ἥτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ στυγερόν τουτο ἔθιμον ἐν τοῖς πολυνησιωτικοῖς ἀγροῖς τῶν νήσων καὶ ἰδίως τῆς Σουμάτρας.

Ὁ Φόρστερος φρονεῖ, ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ λόγος πολλῶν ἄλλων μυσαρῶν ἔργων, διὰ τῶν ὁποίων χαρακτηρίζονται

οὔτοι οἱ λαοί, πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς προτέρας τῶν ἀγωγῆς. Ἡ ἐλευθερία, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀνατρέφονται οἱ παῖδες τῶν, χωρὶς νὰ χαλιναγωγῶνται ἔπο τῶν πατέρων, καταντᾷ ἐπὶ τέλος εἰς ἀπεριόριστον ἀκολασίαν. Τὸ ἀνεξάρτητον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τούτους τοὺς παῖδας, δὲν πρέπει κατὰ τὴν γνώμην τούτων τῶν ἐθνῶν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ καταστέλληται· διότι εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς κοινωνίας τῶν. Διὸ καὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ δείρῃ ἡ μήτηρ τὸν υἱὸν τῆς, ἔσον καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι κακοῆθης καὶ ἀπειθῆς. Ταχέως αὐξάνει ἐκ ταύτης τῆς ἀχαλινωσίας ὀργίλον τι ἦθος, τὸ ὁποῖον δὲν ὑποφέρει καμμίαν ἀντίστασιν καὶ δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ κανένα λόγον, ἅμα κατὰ τὸν τρόπον τοῦ συλλογιζέσθαι αὐτῶν οὗτος δύναται νὰ παρεξηγηθῇ. Ἡ ὀργὴ τοὺς ἐξάπτει τόσο πολύ, ὥστε δυσκόλως ἠτυχάζουσι, πρὶν ἐκδικηθῶσιν, καὶ ἡ φαντασία τῶν, ἥτις, ὡς ὅλαι αἱ ἄλλαι δυνάμεις τῶν, δὲν γνωρίζει μέτρον οὐδὲ ὄριον, θεωρεῖ πᾶσαν προσβολὴν ὡς μέγα ἐγκλημα, τὸ ὁποῖον μόνον μὲ τὸ αἷμα τοῦ πταίστου δύναται ν' ἀποπλυθῇ ἢ ἐπανορθωθῇ. Τώρα πλέον καταντῶσιν ἀκράτητοι. Μάχονται μὲ δυνατὰς καὶ ἀγρίας κραυγὰς. Ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου, ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός τῶν κινουῦνται σπασμωδικῶς κατὰ τὸν ρυθμόν. Πάλλουσι τὰ ὄπλα, κτυποῦσι μὲ τοὺς πόδας τὴν γῆν καὶ οἰμώζουσι τ' ομερὰ ὅλοι ὁμοῦ. Μετὰ τοῦτο ἄρχεται πάλιν τὸ πολεμικὸν ἄσμα. Ὅλος ὁ στρατὸς εἶνε πλήρης λυσσώδους μανίας, καὶ ὡς εἰ ἐδιώκετο ὑπὸ Ἐρινύων, ἔρχεται εἰς χεῖρας. Ὁ νικητὴς καταστρέφει ἀνηλεῶς τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν λύσσαν του καταβροχθίζει τὰ πτώματα τῶν ἀναιρεθέντων. Εἶνε δύσκολον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ τις, ἀφοῦ ἅπαξ ὑπερβῇ τὰ ὄρια τῆς φιλάνθρωπίας. Τέλος αὐτῆ ἡ προπετής καὶ ἀλόγιστος πράξις γίνεται ἕξις καὶ εὐ-

θὺς ἔπειτα ἀνήκει εἰς τὰ νικητήρια τοῦ νικητοῦ, ὅτι ἀπὸ τῶν λειψάνων τῶν ἐχθρῶν παρεσκεύασε μίαν τινὰ εὐωχίαν. Τὸ τελευταῖον συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς τὴν νέαν Σσελανδίαν.

Ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ νὰ τρώγῃ τις τὸ κρέας τῶν ὁμοίων του παρὰ τισι τῶν Αἰθιοπικῶν ἔθνων τῆς Ἀφρικῆς ἀκμάζει ἀκόμη, ὅτι αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν παρωργισμένων νικητῶν ἢ ἀνηρημένοι ὑπὸ τῶν λυσσωδῶν φονέων των κατετρώγοντο, καὶ ἀκόμη κατατρώγονται, εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Δίτι πῶς δύνανται Μαῦροι, εἰ ὅποιοι πίπτουσιν εἰς χεῖρας τῶν Εὐρωπαϊῶν, νὰ ἐκφράζωσι τὸν φόβον, μὴ τυχὸν καταφαγωθῶσι—τὸ ὅποιον ἐνίστε καὶ ἕκαμαν αὐτῷ—ἀν ἦσαν ἐλεύθεροι τοιαύτης ἀπανθρωπίας;

Κατὰ τοῦτο ὅμως διαφέρουσι οἱ Μαῦροι, ὅτι μὲ ψυχρὸν αἶμα δὲν θανατόνουσιν ἄνθρωπον, διὰ νὰ καταφάγωσι τὸ κρέας του καὶ διὰ νὰ προβάλωσιν αὐτὸ ὄνιον εἰς τὴν ἀγοράν. Λέγουσιν, ὅτι τῷ ὄντι ἤκουσαν τοῦτο παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ Δαουμῆ· ἀλλ' ἄλλοι ἀρνοῦνται τοῦτο, προσθέτοντες, ὅτι ποτὲ δὲν βλέπει τις εἰς τὴν Γουϊνέαν κρεωπωλεῖα, καὶ ὅτι τὸ σφατόμενον κρέας διαμοιράζεται εὐθὺς μετὰ τῶν γειτόνων, καὶ ὅτι οἱ Μαῦροι ἐν γένει δὲν εἶνε σαρχοφάγοι. Ὅτι ὅμως προλαβόντως οἱ Δαουμαῖοι ἔτρωγαν τῷ ὄντι ἀνθρώπινον κρέας, ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσέρτιος, εἰς τῶν ἀξιολόγων παρατηρητῶν τῶν κατοίκων τῆς παραλίας τῆς Γουϊνέας. Καὶ περὶ τῶν ἔθνων τῆς τοῦ Ἑλέφαντος παραλίας ἰδίως βεβαιοῦται, ὅτι εὐρίσκουσι πολὺ νόστιμον τὸ ἀνθρώπινον κρέας. Τὸ αὐτὸ διηγήθη καὶ γυνὴ τις ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ματτογρόσσου ἐν Βρασιλία εἰς τὸν ἰππότην Πίντον »Κρέας ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τῶν νέων, εἶπεν, εἶνε πολὺ νόστιμον.« Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Γερμανίαν ἐν τῷ λιμῷ, ὅστις ἐμάστιξεν αὐτὴν κατὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετη-

ρίδος, ἔτυχε ποιητὴν νὰ φονεύσῃ νέον τινὰ κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὴν πεινάν του· ἔπειτα ὅμως καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἐπειδὴ εὔρε πολὺ νόστιμον τὸ ἀνθρώπινον κρέας.

Μεταξὺ τῶν Ἀσχάντων ἐπικρατεῖ ἐν καιρῷ πολέμου ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ συνήθεια τοῦ νὰ σπαράττωσιν οἱ ἱερεῖς οἱ παρακολουθοῦντες τὸν στρατὸν τὰς καρδίας τινῶν ἐκ τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν, νὰ ἐπιλέγωσιν αὐτοῖς μετὰ πολλὰς τελετὰς μαγικούς τινας λόγους καὶ νὰ μιγνύωσι μὲ αἶμα καὶ ἱερὰ χόρτα τὰ τεμάχια. Ὅστις τῶν μαχητῶν δὲν ἐφόνευσε κανένα ἐχθρὸν, πρέπει νὰ γευθῇ τοῦτο τὸ κρέμα· διότι πιστεύεται κοινῶς, ὅτι τὰ πνεύματα τῶν φονευθέντων ἄλλως θέλουσι καταδιώξει αὐτοὺς καὶ θέλουσι τῶν ἀφαιρέσει τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν. Τοῦτο κυρίως δὲν εἶνε ἀνθρωποφαγία, ἥτις ὅμως ἀναφέρεται περὶ τῶν Μολουῶν, ὅτε κατὰ τὴν ἰσ'. ἑκατονταετηρίδα ἐξορμήσαντες ἀπὸ τὰ ὑψιπέδια τῆς Ἀφρικῆς ἐπέπεσαν μὲ πληθὺν στρατοῦ κατὰ τῶν παραλίων χωρῶν τοῦ Κογγοῦ. Καὶ τώρα ἀκόμη ἐπικρατεῖ παρὰ πολλαῖς τὴν Ἀγγόλαν κατοικούσαις φυλαῖς, ἀνηκούσαις εἰς τὴν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἀφρικῆς οἰκογένειαν τῶν ἔθνων, ἡ συνήθεια τοῦ νὰ τρώωσι τὸ κρέας ἀξίων θανάτου κακούργων. Ὅστις εἰς τὴν τοιαύτην περίστασιν δύναται ν' ἀρπίσῃ ἐν μέγα τεμάχιον κρέατος, κολακεύεται μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ποτὲ θέλει γίνεαι πρᾶδεκτὸς μετὰ τῶν ἀρχηγῶν. Μετὰ τυχὴν τὴν μισαρὰν σκηνὴν ἐπιστρέφει ἢ συναναστροφή ἀπὸ τὸ δικαστήριον εἰς τὴν κόμην, καὶ διατρίβει τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας μετὰ ὑπερβαλλούσης πᾶν μίτρον θυμηδίας. Εἰς ὅτινα πέτῃ τεμάχιον κρέατος, ψήνει καὶ τρώγει αὐτὸ μὲ ἀγρίας κραυγὰς ἀγαλλιάσεως.

[Ἐἶνε ἐπίσης γνωστὸν περὶ τῶν Βοτοκούδων, ὅτι ἔ-

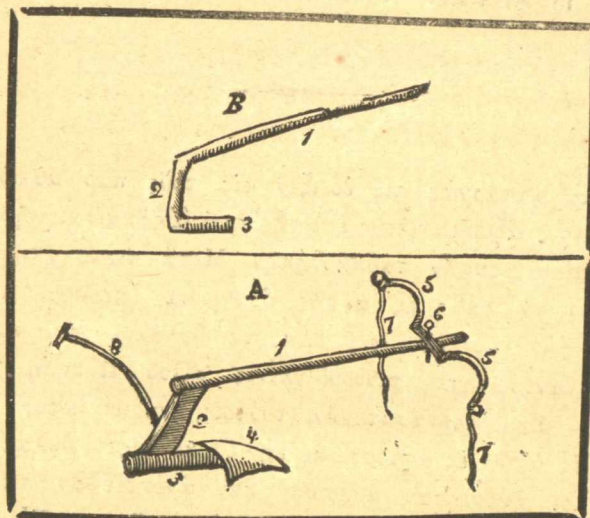
πιχειρεῖσι στρατείας ἢ ἐκδρομὰς κατὰ τῶν ἀνθρώπων, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ κατασιγάσῃ τὴν πεινᾶν μὲ τὸ κρέας τῶν. Πρὸ πάντων θηρεύουσι τοὺς ἐν Βρασιλία μεταφερθέντας Μαύρους δούλους, ὡς προτιμῶντες τὸ κρέας αὐτῶν παρὰ τὸ τῶν λευκῶν. Πρῶτον πίνουσι τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων, τὸ ὁποῖον εὐρίσκουσι λίαν ἡδύ. Ὅταν ἡ θήρα ἦνε ἀφθονος καὶ ἐπομένως ὑπάρχη πληθὺς φονευμένων, ἐκτέμνουσι μόνον τὰς κνήμας τῶν Μαύρων καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν χειρῶν, τὸ ὁποῖον θεωροῦσι ὡς τὸ κάλλιστον λίχνευμα. Τὸ κρέας καφαλίζεται μόνον καὶ ποτὲ δὲν ψήνεται ὀλοτελῶς. Καὶ περὶ ἄλλων λαῶν τῆς Βρασιλίας, οἵτινες δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Γουαρανίων, βεβαιοῦσιν, ὅτι εἶνε ἀνθρωποφάγοι μεταξὺ ἄλλων οἱ Γαϊτάκαι, μικρὰ φυλὴ περὶ τὸ ἀκρωτήριον Φρίον, καὶ οἱ γειτονεύοντες μὲ αὐτοὺς Ταμάιοι, οἵτινες ἀμοιβαίως τρώγουσι τοὺς αἰχμαλώτους, οἱ Οὐρεκέναι, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν Ἰσσάνα καὶ Ἰσσα, χυνομένων δυτικῶς τοῦ ἄνω μέρους τοῦ Ῥίου Νέγρου εἰς αὐτόν.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ ΑΡΟΤΡΑ

Τὸ ἄροτρον ἢ τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἀροτριῶμεν (ζευγαρίζομεν) τὴν ἀρόσιμον γῆν ἢ τοὺς ἀγρούς, ἐφευρέθη, ὡς λέγουσι (Ηλίν. 7, 56, 199), ὑπὸ τοῦ Βουζύγου ἢ Τριπτολέμου. Ἀναφέρονται δὲ παρ' Ἡσιόδῳ (Ἔργ. καὶ ἡμέρ. στ. 431 καὶ ἐξῆς) δύο εἶδη αὐτοῦ. Τὸ πρῶτον (Α') τεχνικόν, ὑπὸ τοῦ σιδηρουργοῦ κατασκευασμένον καὶ πηκτὸν ἄροτρον καλούμενον συνίστατο ἐκ τοῦ ἰστοβοέως (1), ἠνωμένου διὰ τοῦ καμ-

πύλου ξύλου γύου (2) μὲ τὸ ἔλυμα (3), τὸ ὁποῖον ἦτο ἐμπηγμένον εἰς τὴν ὕννιν (4). Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἰστοβοέως ὑπῆρχε τὸ ζυγόν (5), τὸ ὁποῖον συνέχετο διὰ τοῦ ξυλίνου πασσάλου ἢ ἐμβόλου τοῦ ἐνδρύου (6), καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐζευγνύοντο οἱ βόες διὰ τινος λωρίου, μεσάβου, μεσαβοίου ἢ

καὶ ζυγοδέσμου (7) καλουμένου· διότι φαίνεται, ὅτι δεδεμένοι ἀπὸ τὸν λαιμὸν εἰς τὸν ἱστοβοεᾶ ἔσυρον τὸ ἄροτρον. Τέλος διευθύνετο διὰ τῆς ἐχέτλης (8). Τὸ δεύτερον (Β'), φυσικὸν καὶ αὐτόγυον ἄροτρον καλούμενον, συνίστατο ἐκ τινος φύσει καμπύλου ξύλου οὕτως, ὥστε ἱστοβοεὺς (1), γύης (2) καὶ ἔλυμα (3) ἦσαν ἀμέσως συνδεδεμένα καὶ δὲν ἐχρειάζετο ἄλλο, εἰμὴ νὰ προστεθῆ μόνον εἰς αὐτὸ ἡ ὕνις καὶ ἡ ἐχέτλη.

Η ΧΡΥΣΗ ΤΑΒΑΚΟΘΗΚΗ (ΠΥΞΙΣ).

Συνταγματάρχης τις ἔδειξεν εἰς τοὺς πρὸ αὐτῶ συνεστιωμένους ἀξιωματικούς ἐπὶ τῆς τραπέζης καινούργη καὶ πολὺ ὠραίαν χρυστὴν ταβακοθήκην. Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῆς δραγμίδα (prise) ταβάκου, μάτην τὴν ἀνεζητεῖ εἰς ὅλα τὰ θυλάκιά του καὶ ἐπὶ τέλους ἀνεφώνησε τεθορυβημένος «Ποῦ εἶναι ἡ ταβακοθήκη μου; ἐξετίνατε ἐν τούτοις, κύριοί μου, μήπως κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἐξ ἀπροσεξίας τὴν ἔθηκεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Ὅλοι ἠγέρθησαν ἀμέσως, καὶ ἀνέστρεψαν τὰ θυλάκια των. χωρὶς ἡ ταβακοθήκη νὰ φανῆ πτω. Εἰς μόνος, σημαιοφόρος εἰς ἐπιστητὴν ταρχὴν διατελῶν ἔμεινε καθήμενος καὶ εἶπε· Δὲν ἀνιστρέφω τὸ θυλάκιόν μου, ἀρκεῖ ὁ λόγος τῆς τιμῆς μου, ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω τὴν ταβακοθήκην. Οἱ ἀξιωματικοὶ γὰρ χωρίστησαν ἀλλήλων κινῶντες τὰς κεφαλὰς καὶ ἕκαστος ὑπελάμβανεν αὐτὸν ὡς τὸν κλέψαντα τὴν ταβακοθήκην.

Τὴν ἐπιόυσαν πρῶτὸ συνταγματάρχης προσεκόμει αὐτὸν καὶ εἶπεν· «Ἡ ταβακοθήκη ἀνευρέθη. Ἐν τῷ θυλακίῳ μου δηνοίχθη (ἐξηλώθη) ῥαφή, καὶ ἐκεῖ ἔπεσεν αὕτη μεταξὺ τοῦ υποβράματος (φόδρας). Ἄλλ' εἰπέ μοι ἤδη, διατὶ δὲν ἠθέλησες νὰ δείξῃς τὸ θυλάκιόν σου, ὅπερ ἐν τούτοις ἅπαντες οἱ λοιποὶ κύριοι ἀξιωματικοὶ ἐπραξαν; Ο σημαιοφόρος ἀπεκρίθη· « Εἰς σὰς μόνον, κύριε συνταγματάρχῃ, εὐχαρίστως θέλω κάμῃ γνωστὸν τοῦτο. Οἱ γοεῖς μου εἶνε πτωχεῖ. ὡς ἐκ τούτου παραχωρῶ εἰς αὐτοὺς τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ μου, καὶ τὴν μεσημβρίαν δὲν τρώω μαγειρευμένον φαγητόν. Ὅτε προσεκλήθη παρ' ὑμῖν εἶχον ἤδη τὸ γεῦμά μου ἐν τῷ θυλακίῳ μου, καὶ ἐπομένως ἐμελλον ἐξάπαντος νὰ κατασχυνοῦμαι, ἂν κατὰ τὴν ἀναστροφὴν τοῦ θυλακίου μου ἤθελεν ἐκπέσει τεμάχιον μέλανος ἄρτου καὶ ἀλλάντος.

Ὁ συνταγματάρχης εἶπε συγκεκινημένος, « Εἶσαι πολὺ ἀγαθὸς υἱός! Διὰ νὰ δυναθῆς, ὅσον τὸ δυνατόν εὐκολώτερον, νὰ ὑποστηρίξῃς τοὺς γονεῖς σου, πρέπει καθ' ἑκάστην νὰ τρώῃς παρ' ἐμοί. » Προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς εἰς πνηγυρικὴν εὐωχίαν, ἐβεβαίωσεν ἐνώπιόν των τὴν ἀθωότητα τοῦ σημαιοφόρου, καὶ τῶ προσέφερε δῶρον εἰς ἕνδειξιν τῆς μεγάλης πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως τὴν χρυστὴν ταβακοθήκην.

Ἄν τοὺς γονεῖς σου ν' ἀγαπᾷς καὶ νὰ τιμᾷς θελήσῃς καὶ ὁ Θεὸς θὰ σ' ἀγαπᾷ κ' οἱ ἄνθρωποι ἐπίσης.

ΑΝΕΚΑΙΟΤΟΝ.

Μεγιστὰν τις Ἰσπανὸς ἔχων υἱὸν ὑπερβολῆ βλάκα ἐπέπληττεν αὐτὸν πολὺ, διότι δὲν ὠμίλει διόλου πρὸς τοὺς περιφανεῖς ἄνδρας, οἵτινες ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψίν του. Τί θέλετε λοιπὸν, ἠρώτησεν νὰ τοῖς λέγῃ; Ζή-

τει πληροφορίας, εἶπεν ὁ πατήρ, περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν καὶ ἄλλων παρομοίων πραγμάτων. Τοῦτο θέλει δώσει ὕλην πρὸς συνομιλίαν. Ὁ υἱὸς ἐφύλαξεν ἀκριβῶς τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος, στίς ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν, ἦτον ὁ ἀρχιεπίσκοπος, δὲν παρέλειψε τὸ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ πῶς ἔχει ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέχνα του.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Τὴν ὄψιν ἔχω μέλαιναν καὶ τὴν στολὴν ἐπίσης
καὶ πάντοτ' εἶμαι σκυθρωπή.
Ἄλλ' οἱ εὐαρεστούμενοι ἔς τὴν κατηφῆ μου ὄψιν
ἐκ τῶν θνητῶν εἰσι πολλοί.
Πρὸ πάντων κλέπται καὶ λησταί
εἶν' ἔνθερμοί μου ἔρασταί.

ΓΡΙΦΟΣ.

(1) Κτίσθης τῆς ἐν Σικελίᾳ Ἰμέρας.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν τῷ ἄ. τεύχει αἰνίγματος «Σιγῆ» τοῦ δὲ γρίφου
«Φιλῶ τὰς ἀθάνας διαχύσεις».